

Politna plačana v gotovini.

Domoljub

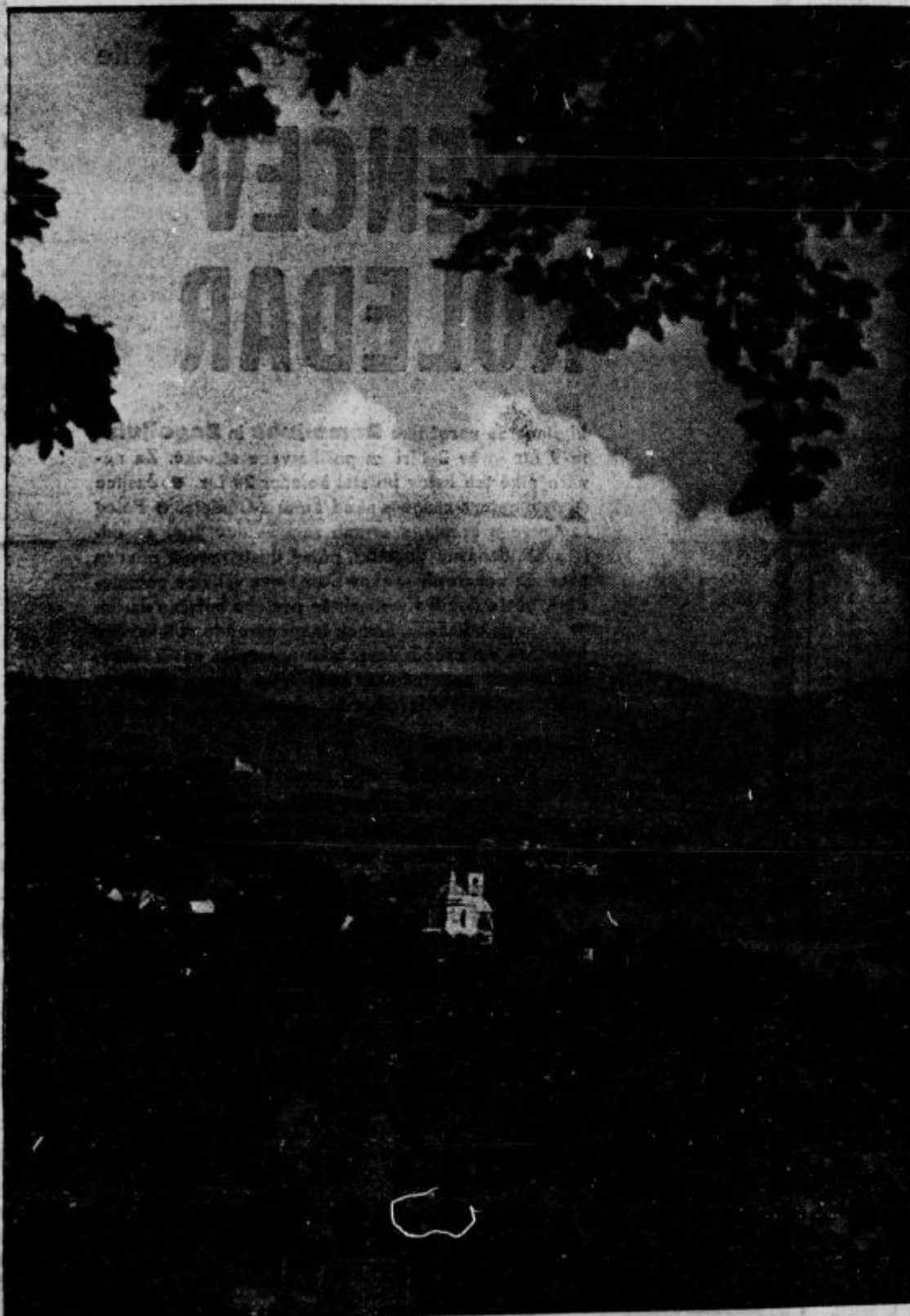
V Ljubljani 3. septembra 1941-XIX

DANES!

Kako
uveljavljam
svoje
mnenje

Cena L 0.50

Leto 54 • Štev. 36

Te dni obhaja slovita božja pot Nova Štifa pri Ribnici na Dolenjskem tristoletnico svojega obstoja. Nova Štifa ni samo znamenita božja pot, ampak tudi zelo priljubljena izletna točka. Z vrha je lep razgled na Ribniško dolino in daleč po Koroškem. Pozornost vzbujajo debele lipe, ki že stoletja kljubujejo viharjem. Slavna je preteklost romarske cerkve. Na griču, kjer danes stoji cerkev, je bila že v 15. stol. majhna Marijina kapela. Oskrboval jo je puščavnik. Cerkev je postavil Ribniški graščak. V zvezi z zidavo cerkve je tudi lepa legenda o revni vdovi. Revna vdova je hotela pomagati pri zidanju in je s kravico vozila kamenje za cerkev. Zidarji so se iz nje norčevali in ji pokazali veliko skalo, ki naj jo pripelje. Vdova je zaupala v Marijino pomoč in je res skalo sama naložila in jo pripeljala. Cerkev kot božja pot je bila za časa Jožefa II. v nevarnosti, da razpade, Jožef II. je namreč hotel odpraviti božjo poti. Toda kmalu nato so jo popravili, tako da že danes stoji in dviga svoje prošnje stolpe visoko v nebo.

Foto J. Divjak, Ribnica

Nova Štiffa

Prihodnjo nedeljo in na praznik Malega Šmarna bo praznovala slovenska božja pot Nova Štiffa pri Ribnici tristoletnico svoje ustanovitve. Prijazna cerkevica leži na nizkem griču na zahodni strani ene ure od Ribnice tik pod Veliko goro. Griček se je včasih imenoval Brinov vrh, danes pa se porajal del griča imenuje Bežovo po borovcih in smrekah, spodnje pa Trebež, ker so ga iztrebili za senožeti.

Ne daleč od cerkve stoji kapelica sv. Jožeta in samostan oo. frančiškanov, na holmu pa »Cvarova postilna«, sedaj last g. Fajdiga. Ponornost vzbujajo debele lipe, ki že stoletja kljubujejo viharjem. Na največji je pritrjena lična utica, v kateri je prostora za 20 oseb. Eno lipo je razkinala strela, da so jo morali posekati, na njenem stoju pa so postavili lep govorniški oder, s katerega govorijo duhovniki ob romarskih dneh, ko se zbere pri Novi Štiffi mnogo ljudstva, da je velika cerkev premajhna. K Novi Štiffi prihajajo romarji iz vseh strani. Ceilo od Kolpe, Leda in Cerkevce, radi pa jo zlasti obiskujejo Kočevarji, izletniki iz Ljubljane in Solariji, da domačinov iz Ribniške doline in Sodrške kotline niti ne štejemo. Letos je že 32 let, odkar se zbirajo pri tem Marijinem svetišču študenti iz vse Ribniške doline.

Škoda, da zaradi pomanjkanja prostora ne moremo priobčiti celotne zgodovine znamenite romarske cerkve. Bežno naj samo omenimo, da je svojčas veliko delo prenovljenja izvršil pokojni župnik g. Karel Klina, ki je prvi šel k Novi Štiffi in tam deloval polnih 40 let. L. 1914 se je umaknil v pokoj in odšel k svojemu prijatelju graščaku Kudežu. Skladatelj pretresljive pesmi: »Le enkrat bi videl, kak' sonce gor gre!« je zadnja leta sam oslepel. Po hudem trpljenju je kot 87 letni starček 2. marca 1923 v Ribnici umrl. Po njegovi smrti je škof Jeglič ponudil Novo Štiffa frančiškanski provinciji. Zdaj uspešno vodi pri-ljubljeno božjo pot g. o. Ambrož.

Proslava tristoletnice te slavne božje poti bo posvečena Kraljici miru. V tem smislu bodo tudi spominke pobožnosti prihodnjo nedeljo, 6. septembra, in na praznik Malega Šmarna v nedeljo bo tretjerredni shod za tretjerrednike iz vse ribniške doline s sv. mašama ob 7 in 11, popoldne ob 6 pa po govoru o. Odila Hanjška procesija sv. Rešnjega Telesa s prošnjami za mir. Po procesiji bo obljuba pred cerkvijo. Na praznik v ponedeljek bo prva slovesna služba božja ob 7 zjutraj. Sv. maša in pridigo bo opravil frančiškanski provincial g. Gracijan Heric. Jubilejno službo božjo in spominski govor ob pol 11 popoldne bo imel ljubljanski knezoškof g. dr. Gregorij Rožman. Popoldne ob 3 bo g. škof vodil karmelsko procesijo. Pred njo bo imel kratek nagovor o. Odilo Hanjšek. Jubilejne pobožnosti se bodo zaključile s posvečitvijo Materi božji.

Slovensko ljudstvo se s ponosom imenuje Marijin narod in bo zato z veseljem pobitelo ob 300 letnem jubileju v Novo Štiffa k Mariji. Marijo vabi, pridite, priporočite se ji!

Strah v pregovorih

Ajda ima toliko strahov ko pes.
Brez strahu tudi volk v hosti ne živi.
Čet' trbel most ne hodi brez strahu.
Dober je strah, komur ga je Bog dal.
Ima na te strah kakor žaba na del.
Kdaj je bilo še volka strah!

Kdor ima boljši strah, temu je lahko biti varuh.

Kdor strah v glavi nosi, temu je vsaka senca pošast.

Lenuha dan strahi.

Nit mačka ne velja brez strahu.

Strah — dobra reč pri hiši.

Strah ima velike oči.

Strah v malem mestu stoji.

Strah je v sredi votel, ob krajih ga nič ni.

Toliko ga je sram ko pes strah.

Velik gospod velik strah naredi, pa tudi ve-

liko oprosti.

Zabetek modrosti je strah božji.

I. Bačelj.

**Kje boste
dobili pristne
naše domače jaslice!**

Zastonj jih boste dobili, ako naročite

SLOVENČEV KOLEDAR

ki stane za naročnike **Domoljuba in Bogoljuba**

le 9 Lir in še 2 Liri za pošiljativne stroške. Za nenaročnike teh listov bo stal koledar 20 Lir. • Jaslice so delo našega znanega akad. kiparja Gorjeta. • Poleg zanimivega branja, številnih zemljevidov, kjer se odigravajo današnji dogodki, poleg ilustriranega novega prevoda nekaterih spevov Dantejeve »Divine commedie«, boste dobili v jaslicah še prelepo božično darilo.

• Zato ne odlašajte, ampak takoj naročite »Slovenčev koledar« vsi brez izjeme, tako naročniki naših listov, kakor tudi nenaročniki, kajti letos bomo tiskali le naročeno število izvodov koledarja.

Koledar naročite

pri zastopnikih naših listov v Vašem kraju,
z dopisnico na upravo »Slovenčevega koledarja«, ali pa kar naravnost s pošiljnico, s katero plačujete naročnino naših listov!

Zastopniki naših listov! Pojdite takoj na delo od hiše do hiše; noben naročnik naših listov ne sme ostati letos brez našega koledarja. • V krajih, kjer še ni našega zastopnika, prosimo poštirovalne naročnike, da se prijavijo za nabiranje koledarjeve naročnine. Poslali jim bomo takoj potrebna navodila in tiskovine!

Najzanimivejša knjiga letošnjega leta bo »SLOVENČEV KOLEDAR« • • • Naročite ga takoj!

„SLOVENČEV KOLEDAR“

LJUBLJANA, KOPITARJEVA ULICA 6

Nazaj več ne gremo

JOŽE RAZOR

roman

Na vodstvo nekomunističnih delavskih organizacij so leteli očitki, češ da so organizacije izdale delavske koristi na ljubo kapitalistov, da niso dovolj radikalne v svojih zahtevah. Vodstvo vsega združenega delavstva naj zato prevzame stavkovni odbor, kamor naj pristopijo zastopniki vsega delavstva. Vodstvo organizacij je v skrajni sili pristalo na te zahteve. Osnoval se je odbor, kamor so prišli popolnoma novi ljudje. Ti so takoj začeli z neposrednimi pripravami za stavko. Razburjenje delavstva se je stopnjevalo iz dneva v dan. Vse je kazalo, da se bliža čas, ko bo to razpoloženje zavzelo vidnejši značaj in zagrnilo Rožni dol v razredno borbo.

Sredi razburljivih stavkovnih priprav Vagner ni opustil misli, da si bo Marijo dokončno pridobil in jo iztrgal Grašiču. Naredil je načrt, da bo uredil zadevo takrat, ko bo komunistična stran zmagala s stavko in pometla z Grašičevo skupino.

Marija se je začela Grašiča izogibati. Bala se ga je, ne kakor da bi ji vest kaj očitala, marveč zato, ker je upala, da si pride z Vagnerjem prej na jasno. Bila je prepričana, da bo Vagnerja utrdila v dobrem, mu nato povedala o svoji ljubezni do Grašiča, nakar se bosta v miru razšla. Toda srce je odločilo drugače. Vagner ji ni bil več človek, ki je potreben usmiljenja in sočutne pomoči. Bil ji je mnogo več. Marija si je morala priznati, da se v svoji jenski napovedi ni zmotila. Vzljubila je Vagnerja. Kako bi ta misel bila zanj prijetna pred letom, ko Grašiča še ni poznala! Toda danes... Saj si ne upa misliti, kakšne bodo posledice. Saj ljubi Grašiča, o tem ni dvoma. Pa vendar! S strahom si je priznala, da ljudi tedi mladega inženirja, da so ji misli vedno bolj čisto pri njem, da je vsak njegov obisk začela, da ji je Vagner vedno bližji, tako blizu, da čuti omamenost njegove navzočnosti.

Vagner je svojo igro spretno nadaljeval in pospeševal Marijin preobrat. Zdaj si je bil svoje zmage že gotov. Marijo je že popolnoma navezal nase. Še par dobrih potez, pa bo vpliv Grašiča docela izločen.

Pogačarjeva mati je s presenečenjem in z nejevoljo opazovala spremembo odnošajev med hčerko in med Vagnerjem. Mrzila je inženirja zaradi njegovih nazorov. Ko ji je Marija pojasnila, da je Vagner prelomil s preteklostjo, mu ni verjela. Svarila je hčerko pred njim in jo opominjala, naj ne pozabi, kaj si bo zaradi tega mislil Grašič o njej. Opozorila je tudi mladega zdravnika o nastali spremembi v odnošajih med Marijo in Vagnerjem.

Grašič je bil bolj kakor kdaj prej zaposlen v društvenem delu. Stavka je grozila vsak trenutek, in treba je bilo pripraviti vse potrebno, da se njeni učinki popolnoma ali vsaj čimbolj preprečijo. Čeprav zaposlen, ni prežrl, da se mu je Marija zadnji čas odtujila. Vedel je, da je Vagner na delu.

»Dvojno delo,« si je mislil. »Stavka in Marija.«

Iskal je prilike, da bi se z Marijo mogel odkrito pomeniti.

Nekega jutra je stopila Marija k župniku in mu razodela svoje trpljenje. Sivolasi duhovnik je pazljivo poslušal njeno pripovedovanje, nezaupljivo presojal Vagnerjevo spremembo, toda deklariral njenega miru vrtni ni mogel.

»Ljuba hčerka, srce ni vedno zanesljiv sodnik. Treba je poslušati tudi pamet. Po pameti se odloči ali za enega ali za drugega. Pomisli dobro, ali je Vagnerjeva sprememba res iskrena, ali Vagner tudi resno misli, da te bo počel. Jaz kar ne morem verjeti, da bi tako nenadoma pretrgal z vsem dosedanjim. Pregloboko je začel.«

Z nemirom v srcu se je Marija poslovila. Bila je že na hodniku, ko prihitel po stopnicah Grašič.

»Marija! Tukaj te dobim! Tako rad bi govoril s teboj.«

Deklica je molčala in povešala oči

»Kaj se je zgodilo, Marija? Ti nisi več taka, kakor si bila doslej.«

»France, nastala je velika sprememba. Vagner se je spremenil. Prosil me je, da mu pri tem pomagam. Nisem mogla drugače.«

»Pa mu ti verjameš? Njemu, ki je najel moralce, da me ubijejo?«

Marijo je streslo.

»Ti verjameš, da se je kar tako čez noč spreobrnil kolovodja vsega komunizma v Rožnem dolu, ne da bi komunizem izgubil zaradi tega kaj na svoji udarnosti? Saj to vendar ni mogoče!«

»Jaz sem prepričana, da misli iskreno.« Marija je vedela, da je o resnici teh besed možen dvom. Toda zdaj je govorilo njeno srce in skušalo prepviti vsako resničnost.

Grašič je pomislil. Morda je pa le kaj resnice na tem? Tudi njegovi ljudje so pripovedovali, da ne opažajo več zvez med delavstvom in Vagnerjem. Zadnji čas ni bilo nobenega poročila, da bi se Vagner kje vidno izpostavil za stavko ali kako drugo komunistično akcijo. Ni torej izključeno, da je res prišlo do kakšne spremembe. In v tem primeru je Marija čutila dolžnost, da mu pomaga in tako dalje. Toda to ni mogoče! Kdor pozna Vagnerja, vsakdo mora priznati, da to ni mogoče. To mora biti le podla igra.

»In midva, Marija?«

»Vse se bo uredilo. Počakaj, France!«

»Ne, ne morem čakati, ko te tisti podleži izigrava in se hinavsko pretvarja, da bi te dobil na svojo stran! Zahtevam, da ga pustiš, ali pa se pusti midva, kajti drugače je vse le bedasta igra!«

»Ne France, razumi me! Ne povzročaj mi tega trpljenja. Ti ne veš, kaj si ti meni. Toda Vagnerju je treba pomagati. Dolžna sem to.«

»Zakaj ravno ti? Pa naj mu pomaga kdo drugi, če misli res iskreno. Naj mu pomaga župnik, naj mu pomaga kdor koli, toda ti ne, razumeš? Prosim, da se odločiš: ali on, ali jaz. Drugih možnosti več ne maram!«

»To je kruto od tebe, France! Ti nimaš usmiljenja s človekom, ki išče poti k poboljšanju, ki hoče nazaj k dobremu in poštenemu življenju, ki rabi človeka, da mu pomaga, mu svetuje, da sapa ne obnemore.«

»Toda Marija, jaz njemu ne verjamem. Vse je le podla igra. On hoče tebe dobiti s to igro... Ne, resnica je ta: on te hoče meni iztrgati s tem, da igra spreobrnenca. Poslušaj: naj mano se hoče maščevati. Ne gre mu zate. Gre mu le za to, kako bi mene čim bolj udaril. Razumi to, Marija, in meni verjemi!«

»To ni mogoče, France! Vagner le ni tako podel, kakor ti misliš.«

»Se spominjaš, Marija, ko si mi zatrjevala, česa je Vagner vsega zmožen? Ali ni tudi tega zmožen? Toda vem: tobi je ta slepar preslepil srce. Tvoja ljubezen je pri Vagnerju...«

»Ne, France, ne trpinči me! Ti si mi vedno to, kar si bil.«

»Torej imaš oba rada! To vendar ni mogoče! Za dva ni mesta. Odloči se: on ali jaz!« Marija je molčala. Grašič je videl, da je zmagal Vagner.

»Zapomni si, Marija! Prišel bo čas, ko boš spregledala, ko se boš prepričala v Vagnerjevem podlem ravnanju. Toda bojim se, da bo takrat prepozno in da ne bo več možno priti nazaj. Pot ti je prosta. Do mene nimaš več nobenih obveznosti.«

Razburjen je zapustil Grašič hodnik in zaloputnil z vratmi. Kakor hitro se je vs končalo! In vendar, prepričan je, da se ni končalo. Marija je le nezavedno postala žrtve Vagnerjeve podlosti. Saj ga ima še rada, o tem je prepričan. »Satan!« je škripal z zobmi Grašič. »Plačal mi boš svojo hudobijo, drago plačal!«

Glasno govorjenje na hodniku in ropot vrat sta privabila župnika iz sobe.

(Nadaljevanje prihodnjič.)

PISMO neznanakam

Lipa pred mojim oknom že rumeni in še nismo niti sredi septembra. Morda je bolna kje v korenini, morda pa ne more do vlage in zato hira. Vsakokrat, ko zagledam ob nastopu jeseni prvo rumeno listje, se mi stisne srce: konec prihaja! Toda oko se kmalu navadi rumene barve umiranja in se sprizani s skorajšnjim koncem.

O skorajšnjem koncu Ti pišem. To vprašanje pretresa Tebe in mene. Ne mislim na tisti konec, ki je združen z zadnjim dihom s smrtjo borečega se bitja. Mislim na konec neke dobe, na zaključek prelepih dni, ki so vsilili pred nama kakor jutranja pomladna zarja in zdaj tonejo v krvavoredečem zatonu jesenskega večera. Ne verjemi, da ti hočem razkladati filozofijo nove bodočnosti ali novega reda. Meni gre za važno vprašanje o koncu mladosti, vprašanje, ki ne zadeva samo Tebe in mene, ki zadeva celo vrsto ljudi, zadeva cel rod.

Konec prihaja. Je to res? Pomisli na konec enodnevnice. Kot manjvredna in zaničevana ličinka živi nekaj tednov v blatni vodi. Ko se razvije v dokončno stopnjo in vzleti v sinji zrak, živi samo en dan, nakar pade kot smet med zeleno travo in s svojim neznatnim telescem prispeva k obnovi vedno mlade zemlje. Ko bi bilo življenje kakor dan, ki zatone za gorenskim velikani in se spet pomlajen zbudi nekje iz Zasavja! Toda narava se ne da siliti ter gre s svojo zakonitostjo neizprosno proti svojemu smrtu.

Ne ostane nam drugega, kakor mirno zreti, kako tiho, s lahnimi in prizanesljivimi koraki prihaja pravilna vila sojenica in reže, reže... Izrazimo se jasno: prišli smo do tiste dobe, ko se mladost poslavlja od človeka, ko v tih žalosti pokopavamo mladostne sanje, dajemo slovo brezskrbnosti in se vdajamo razočaranju nad življenjem. Ali se še spominš, kako smo Ti in jaz in še toliko in toliko drugih, sanjali — takrat smo bili prepričani, da ne sanjamo — delali silovite načrte, o katerih smo bili stodoletno prepričani, da jih bomo uresničili. Domišljali smo si, da bo z nami nastopila nova doba, prelom v zgodovini naroda, da bomo kot mogočen val zagnili našo zemljo in odplavili vse, kar je gnilega, nezdravega, duševnega. V to svojo vlogo smo bili tako zamišljeni, tako nas je prevzela, da bi je ne mogli zamenjati za nobeno drugo vrednoto. Našli smo v njej razlog življenja, odklenili smo se je kakor neporušljivega stebra. Res: steber je ostal neporušljiv, mi pa se rušimo, ginemo, sihamo, klonemo, jokamo in tožimo, ker nam uhaja iz rok mladostna udarnost, ker se nam sanje razblinijo v golo stvarnost, življenje pa se nam prikazuje pod novimi vidiki, ki nam izpodkopavajo korenine, nas vlečejo v nehotene predele človeških slabosti in nas obsojajo na nedelavnost in življenjsko povprečnost.

Toda molj se, kdor misli, da smo se mi mlajši sprizgnili s koncem ene dobe, ne da bi mislili na začetek druge. Tristo vragov, mi nismo kakor lipa, stokrat ponorečeno znamenje slovenstva, ki ob prvem hladu spusti s sebe listje in se vda v življenjsko onemoglost! Mi se upiramo sunkom časa in gremo naprej. Konec mladosti: kaj nas briga! Ti veš, da si svojih stremilj nismo zastavili le do tega časa. Ne uganjajmo smešne čustvenosti, ki z jokavo prisrčenostjo že v naprej izpodblja vsako uspešnost. Poročal mi, da se je toliko in toliko najinih tovarišev ob zatonu mladosti zarilo v materializem, nehali so biti fantje, pa niso postali moške, marveč babe. Svoboda jim! Mi nečemo kloniti. Če je mladosti konec, pozabimo jo: naj gre k vragu! Če nismo več fantje, smo moške. Ko stojimo ob zaključku ene dobe, stojimo že v začetku druge. Res je, da so bile večinoma sanje, kar smo doživljali do sedaj. Kar je bilo sanj, pustimo in pozabimo, kar je bilo lepega, resničnega, dobrega in velikega, prenesimo preko meje in ga razvijmo v novi dobi do skrajnosti. Prej nam je bila lastna razgibanost, idealnost in revolucionarnost, v novi dobi nas mora preinjšati moška neodjenljivost in uporna vztrajnost.

Mislil sem Ti pisati o koncu... Toda konca sploh ni. Mi smo šele na začetku.

NAČIN, KAKO

Več vrst umetnosti poznamo: leposlovje, slikarstvo, kiparstvo itd. Poznamo pa tudi umetnost, ki ni nič manj važna od teh, nasprotno, veliko važnejša, ker je bolj življenska, bolj vsakdanja, jo mora uporabljati in je biti več vsak človek. Ta umetnost je umetnost pridobivanja ljudi. Kako si pridobimo ljudi? Pridobiti moramo njihovo mišljenje, to je, uveljaviti moramo nad njimi svoje mišljenje. To je velika umetnost, in to umetnost si je mogoče pridobiti na razne načine. Eden izmed načinov je tale.

Kadar hočemo pripraviti koga do tega, da bi delil z nami svoje mišljenje, vedno prevedi govorimo. To je huda napaka. Veliko boljše je, če pustimo, da drugi čim bolj ropotajo in nam povedo svoje mišljenje in svoje nazore.

Tudi če niso istega mnenja, ni nikoli primereno, da jim nasprotujemo ali da jim vpadamo v besedo. Če ima namreč naš sorazgovornik še kaj povedati, ne bo vzel v poštev naše besede. Veliko boljše je, da ga poslušamo, da ga celo nekako vzpodbujamo, da nam pove vse, kar nam ima povedati.

Pred nekaj leti je neko avtomobilsko podjetje v Ameriki prejelo ponudbe od treh različnih tovarnarjev za dobavo opremljenega blaga. Določena dne pride zastopnik enega teh tovarnarjev na sejo podjetja, toda radi nenadnega prehlada mu je glas popolnoma odpovedal. Prišel sem v sejno dvorano, pripoveduje sam, in se zameš v navzočnosti inženirjev, ravnatelja in predsednika družbe. Skušal sem govoriti, toda brezuspešno. Tedaj sem napisal na kosček papirja: »Gospodje, izgubil sem glas, ne morem govoriti.« Brž je rekel predsednik: »Bom pa jaz govoril.« Zafel je kazati moje vzorce ter jih pohvalil. Sledil je živahen razgovor, ki sem mu jaz sledil le s kako kretnjo ali z nasmehom. Izid tega razgovora je bil, da je postala naša tovarna izključni dobavitelj opremljenega blaga in s tem zaslužila ogromne vsote denarja. Če mi glas ne bi odpovedal, bi se kupčija gotovo ne bi zaključila, kajti jaz sem mislil začeti s popolnoma drugega, napačnega stališča. Tako sem se čisto slučajno

prepričal, kako je včasih treba dati drugim priložnost govorjenja.

Jožef Webb od električne družbe v Filadelfiji je bil na nadzorstvenem potovanju med premožnimi kmeti v Pensilvaniji.

»Pa zakaj ti ljudje ne uporabljajo elektrike?« vpraša svojega zastopnika, medtem ko sta šla mimo velike kmetijske hiše.

»Trdoglavi so kot mule, jih je nemogoče prepričati. Večkrat sem poskušal, toda uspeha ni bilo,« pravi zastopnik.

Webb je tedaj sklenil, da bo sam potrkal na vrata. Medtem je prišla iz hiše starka. Komaj je zagledala zastopnika, je brž zaloputnila vrata tik pred nosom obeh. Webb je znovi potrkal na vrata. Spet so se odprla in starka je začela rolneti čez električno podjetje.

»Zelo žal mi je, da sem vas zmotil, toda nisem prišel k vam zaradi električne napeljave. Hotel sem samo kupiti jajca.« Vrata so se odprla

UVELJAVIŠ

nekoliko bolj. »Zelo so se mi dopadle vaše kokoši.« Odprtina se je še povečala in žena je vprašala Webba, kaj se on razume na kokoši. »Tudi jaz gojim kokoši,« pravi Webb. »Prav, zakaj se torej ne poslužite njihovih jajc.« »Zato ne, ker moje kokoši nesejo samo bela jajca, vaša pa so in one pasme, ki nesejo jaca temne barve. Moja žena pa rabi za torte le jajca temne barve. Vi gotovo veste, da so temna jajca mnogo boljše za sladkarije.« Medtem je Webb opazil v bližini lepo mlekarno. »Stavim, gospa,« je nadaljeval, »da vi veliko več zaslužite s svojimi kurami, kakor pa vaš mož s svojimi kravami.« Žena je bila ob teh besedah vsa srečna. Peljala je Webba in njegovega spremljevalca h kurniku in jima ga razkazala. Webb je glasno občudoval delo in izrazil svoje čestitke. Vprašal jo je nato za svet nekaj glede kokošijereje, in na koncu je žena povedala, da so nekateri sosedje napeljali v svoje kurnike z najboljšimi uspehi električno luč. Rada bi zato vedela, če se v resnici ti stroški splačajo.

Dva tedna pozneje so njene kokoši že brskale vse zadovoljne po kurniku v svitu električne

SVOJE MNENJE

luči. Oba sta bila zadovoljna. Webb zaradi prirastka članov, žena pa zaradi prirastka jajc. Toda — in to je nauk vse zgodbe — Webb ne bi nikoli uspel, če ne bi pustil, da se kmetica sama razgovori, kolikor hoče.

Karl Cubellis se je potegoval za neko mesto, ki ga je po časopisih ponudil bogat podjetnik. Cubellis se je počel o preteklosti podjetnika, stopil preden ter takole začel: »V ponos bi si šel, če bi mogel delati z vami. Vem, da ste začeli svojo kariero kot osemindvajsetleten fant v preprosti pisarni. Edino vaše osebe je bila stenografistka.« Vsakdo, kdor je dosegel kako visoko mesto v družbi, se rad spominja svojih skromnih začetkov. Tudi ta podjetnik je bil istega kova in je začel na dolgo in široko govoriti o neutrudnem delu, o svoji borbi proti malodušnosti in posmehovanju, o tem, kako je polagoma in postopoma napredoval. Končno je stavil na Cubellisa še nekaj vprašanj, potem je poklical svoje šefe in rekel: »Mislim, da bo ta človek dober za nas.«

Cubellis je naredil dober vtis s tem, da je pokazal globoko zanimanje za podjetnika in da je napeljal podjetnika k temu, da je začel govoriti o svoji karieri ter o svojih borbah.

Resnica je, da naši prijatelji veliko rajši govorijo o svojih stvareh, kakor pa poslušajo naše zadeve. Ne preprečuj jim tega, vzpodbujaj jih! Če se bo s svojim govorjenjem pokazal nekaj več, kakor pa je tvoj tovariš, si ga boš odbil. Če ga hočeš pridobiti, mu dokaži, da je on nekaj več, ti manj. Pusti ga zato, da čim več govori, vzpodbujaj ga k temu, dokaži mu malenkost lastnih zadev. Ko tvoj tovariš vidi, da je nad tabo, začuti v sebi neko velikodušnost in darežljivost do tebe. Ne bo se obotavljal, da sprejme mnenje, ki mu ga ti skromno ponujaš. Če pa mu dokažiš, da ga presegaš, se rodi v njem čut manjvrednosti, ki ga žene k zavisti in kljubovanju.

Eno izmed pravil, kako si pridobiš somišljenika, je torej to: pusti človeka, da govori kolikor hoče, ti pa stopi v ozadje.

Rabljeva roka

Spisal J. Fletcher Ray.

Poslovenil France Poljanec

Tedaj me je prevzel velik strah in tekla sem na tisti kraj. Videla nisem nikogar, razen dva višja legionarja, ki sta prav takrat odhajala, ko sem jaz prišla na vrt.

Sla sem h grobu, in bilo je prav tako, kakor so rekli vojaki. Kamen je bil odvaljen in grob je bil prazen. Tedaj sem brž odhitela in te reči povedala oaim. In skupaj smo se vrnile na kraj. In glej! Pri vходу v grob je bil nekdo, ki je bil obločen v oblata živega blišča, tako da smo popadale na tla in si oči pokrile. Koliko časa smo tako ležale, ne vem. Nato je bliščeča se prikazal izpregovorila in nam rekla:

»Zakaj iščete živega med mrtvimi? Ni ga tu, ampak je vstal!«

In zakrile smo si obraze, saj nismo vedele, kaj naj rečemo. In ko smo oči povzdignile, glej! smo bile same.

Žene so potem odšle Jezusa iskat v mesto, jaz pa vrta nisem zapustila. Zakaj sem se obotavljala, ne vem; kraja, kamor so bili njegovo truplo položili, kar nisem mogla zapustiti. Sla sem proti palmovemu gaju zraven pota, ki pelje proti Galileji; srce se mi je napolnilo z veseljem, ki ga moje ustnice niso mogle izraziti, ko je, glej! sredi veselja prišla k meni skušnjava in mi rekla: Marija, tvoja radost je prazna; in Jezus ni vstal. Njegovo truplo so odnesli in skali nekam, kjer ga pač nihče ne najde.

Tedaj se mi je veselje spremenilo v žalost in vrnila sem se h grobu in strmela v praznino. Z besedami našega kralja Davida sem molila: »Reši, o Gospod, moje dušo lažnivih ustnic in krivičnega jezika.« Skoz tekoče solze sem gledala cvetoče vetrnice, ki so v luči jutranjega sonca žarele rdeče, eji rdeče — rdeče kakor kri Umorjenega.

In glej! Ko sem pred grobom sedela in jokala, sem zaslišala glas: »Žena, kaj joksas? Koga iščeš na vrtu smrti?«

Skoz svoje solze sem z očmi, od žalosti vsemi vnetimi, pogledala in videla nekoga, obločenega v belo oblato. »Mojeja Gospoda so vzeli, in ne vem, kam so ga položili.« Tedaj sem stegnila roke in ga zaprosila, rekoči: »Gospod, če si ga ti odločil odnesti, povej mi, kam si ga položil, da ga odnesem.«

Ni izpregovoril besede razen ene. »Marija!« je dejal mehko in tiho. In zatrepal me, saj sem vedela, da je ta, ki je stal pred menoj, bil Jezus — moj Gospod in moj Kralj.

»Rabboni!« sem vzkliknila. »Rabboni!«

Pokleknila sem predenj in mu hotela poljubiti noge, pa mi je to zelo ljubezno prepovedal.

»Pojdi,« je rekel, »k mojim bratom in jim povej, da grem k mojemu Očetu in vašemu Očetu.«

Potem se je od mene odmaknil, kakor da ga nese (zdelo se je namreč, da se zemlje ne dotika) in mi je izpred oči zginil proti Jordanu in po poti proti Galileji.

Tako je Marija govorila. Nekaj časa je nastopil molk, nato je pa rekla Suzana:

»Marija, poslušaj me, prosim te, in mi tole povej! Imela sem sina, edinega sina; dečka nežnih let, in zdaj je mrtel. Vem, da bo zopet živel, saj ga je Jezus zelo ljubil. Toda ali misliš, da bom zopet videla njegov

»(Moj) Učenik.

obraz, se njegove roke dotaknila? Saj zdaj leži v hladu in temi, na kraju trohobe? Ali bom zopet videla prav to meso in se znova dotaknila prav tega telesa, ki se je gibalo v meni? Povej mi to, ti si gledala vstalo telo.«

Tedaj ji je Marija Magdalena odgovorila: »Nagni uho, Suzana, med tem ko ti bom pripovedovala, kar sem danes slišala z ustnic Janeza, našega ljubljenega brata. Janez sam mi je pravil, kako je Gospod njega in Petra in Jakoba vzel s seboj na goro Iabor. Gori se je Jezus pred njimi spremenil. In njegovo obličje se je svetilo ko sonce in njegova oblata bila bela ko luč, tako nihče ni mogel vanj gledati. Mislim, da se je zgodila neka taka čudovita reč, preden je vstal iz groba. To, kar sem gledala, je bilo prav gotovo Jezusovo telo, saj so bili sledovi žbljv v njegovih nogah in rokah. Na njegovem čelu so se poznale brazgotine, ki so jih pustili trni. Njegovo telo je bilo isto, kakor sem ga videla prej — pa vendar ni bilo isto. Še rane so bile videti povečane. Okoli njega je bila razlita neka nebeska svetlost, veličastvo, ki ni bilo te zemlje. To, kar je bilo umrljivo, je postalo neumrljivo. Smrti nikdar več ne okusi.

Rada bi se ga bila dotaknila, vendar pa je bilo, kakor da se dotaknem tega, kar ni bilo zemsko. Tla, kjer je stal, so bila sveta zemlja, posvečena z duhovno navzočnostjo nadzemske glorioje. Obdan od luči in nesmrtnosti je šel preko palmovnega gaja, opasan v božjim duhom. V Galileji sem Boga gledala kot človeka; v jutru tega blagoslovljenega dne sem jaz, Marija iz Magdale, gledala — človeka kot Boga.

Bila sem zraven, ko so ga devali v grob. Pa glej! Iz globokih skrivnosti groba je izšel v slavi. Smrt je zmagana in zapahi groba so zdrobljeni. Ta, ki je bil križan, mrtel in pokopan, nam je s svojim vstajenjem dal večno življenje.

(Nadaljevanje prihodnj.)

d Hrvatski konzulat v Ljubljani je začasno nastanjen v Prešernovi ulici 54, hotel Slon, vhod iz pasaže. Prvi hrvatski konzul je g. dr. Ivanič.

d Izšla je 7. in 8. številka »Slovenskega čebelarja«.

d V salesijanskem zavodu na Rakovniku bodo lahko nadaljevali svoje študije dijaki, ki so se doslej šolali v Veržeju. Prav tako bo na istem zavodu omogočeno šolanje mladeničem, ki imajo veselje do duhovskega poklica, pa so morda že prestari za redno šolanje na državni gimnaziji. Obrnite se čimprej pisмено ali osebno zaradi podrobnejših podatkov za sprejem na vodstvo salesijanskega zavoda na Rakovniku, Ljubljana 8.

d Na ljubljanskem trgu so se pojavili tudi raki. Lepi raki iz Loške doline so bili te dni po 1—3,50 lire komad po velikosti. Raki iz Loške doline uživajo primeren sloves tudi po svetu. Pošiljajo jih iz Ljubljane še sedaj v Berlin. Pred prvo vojno je stari ribič Krašovec v Pudobu pri Starem trgu pošiljal loške rake (Laaser Krebse) na Dunaj po 5 kron komad. V najslavnejših restavracijah (Sacher, kjer se je zbiral cvet aristokracije, Kromer itd.) pa so bili ti raki po 10—15 kron. Tvrda »Ribac goji sedaj rake v rakovniških ribnikih pod Golovcem.

d Prve lastovke in škorci se že selijo.

d Koliko vagonov je imel bivši jugoslovanski železniški park? V zvezi z vprašanjem razdelitve bivšega jugoslovanskega železniškega parka je zanimivo vedeti, koliko vagonov je prav za prav ta park imel. Po letu 1924 se je število vagonov precej pomnožilo, pozneje pa je zopet začelo padati. Pred začetkom vojne je bilo v prometu 2333 lokomotiv, 5140 osebnih in 54306 tovornih vagonov.

d Lahkotletski, smučarski in plavalni oddelek so ustanovili v Ribnici.

d Čebele, ki so bile pripeljane na ajdovo pašo letos do 25. avgusta, je treba odpeljati v 8 dneh po končani paši, najkasneje pa do 15. septembra.

d Vsem profesorjem, učiteljem meščanskih šol in učiteljem ljudskih šol, ki so se preselili v Ljubljansko pokrajino. Rdeči križ opozarja vse zgoraj navedene na razpis Visekega Komisarija, po katerem bo omogočeno radi nastalih razmer, da dobijo honorarne ure na nadaljevalnih in drugih šolah. Reflektanti morajo vložiti prošnje na Visoki Komisariat, s katerimi morajo dokazati strokovno usposobljenost za poučevanje na takih šolah in navesti socialne prilike. — Zadeva je nujna.

d 18.000 Slovencev in Slovenk živi po zadnjem popisu v Zagrebu. Ali kaj mislimo nanje? d Mali graben urejujejo. Že pred leti so preuredili strugo Malega grabna od izliva v Ljubljano navzgor do Mestnega loga. Letos urejujejo strugo tega potoka v Mestnem logu in jo bodo tako izpeljali, da bo šla od Erbežnika kar naravnost v dolžini do 300 m. Na več krajih je drugače ponižni, toda ob velikih povodnjih divji Mali graben izpodjedal mnogo rodovitne zemlje in jo odnesel naprej v Ljubljano.

d Obvezno cepljenje proti davici za otroke obojega spola med 18 mesecem in 10. letom je uvedeno na vsem ozemlju ljubljanske občine. Kraj, dan in uro cepljenja bo določil ljubljanski župan, oziroma Higijenski zavod.

d 1800 industrijskih podjetij je sedaj na Hrvaškem.

d Prisiljeno ljudsko in gospodarsko štetje bo opravljeno v Hrvatski državi še to leto.

d 200.000.000 kg tobaka bo prodala Hrvatska Nemčiji.

d 20.000 oralo rodovitne zemlje bodo pridobili z osušitvijo močvirij ob hrvatskih bregovih Save. Obenem bo urejena tudi Sava, ki bo potem za manjše vlačilce plovna do Zagreba.

d Povprečno za 40% so se dvignile cene za vse vrste tobaka in tobaknih izdelkov na Hrvaškem.

d Hrvatska vlada je razglasila vrsto zakonov, ki uničujejo narod hujše od kužnih bolezni. Izdelali so stroge določbe za pobijanje bele kuge, kazni so predpisane zoper širjenje nenravnosti, za preklinjanje in druge nespodobnosti. Zdaj je izšla zakonska odredba, ki ji je namen omejiti prebudo pijančevanja.

d Kmet mora ostati kmet. Hrvatska vlada je sklenila preprečiti beg podeželskega prebivalstva.

Kaj je NOVEGA

va v mesto, posebno pa iz krajev, ki so preveč naseljeni. Na ta način poskuša vlada razbremeniti naval na delavska tržišča v mestih, po drugi strani pa zagotoviti deželi zadostne delovne sile, ki jih bodo pošiljali v takšne kraje, kjer primanjkuje kmetijskega delavstva, plodne ali celo neobdelane zemlje pa je dovolj. Obenem bo vlada uredila vprašanje tako, da bo povečala število kmetijskih strokovnih šol, da se bo kmetiči naraščaj lahko temeljito vzgajali v vprašanih svojega stanu. Vso organizacijo bodo uredili po nemškem vzorcu in v ta namen je dobil svetnik hrvaškega poslanstva v Berlinu, Basič, nalog, naj natančno preštudira vse nemške ukrepe te vrste.

d Predpisi glede mletja na Hrvaškem. Pšenica 87 kg hektolitrske teže se sme mleti na Hrvatskem takole: 70 kg enotne krušne moke, 8 kg bele moke, 2 kg zdroba, 4 kg krušne moke, 15 kg otrobov; ostanek računajo kot izgubo pri mletju. Kupna cena za 100 kg koruze znaša 490 kun. Mlevski prispevek je 50 kun. Prodajne cene znašajo za krušno moko 7,20, za belo moko 10, za zdrob 10, za krmilno moko 3,50 in za otrobo 3 kune.

Spremembe dolenskih vlakov

Pričenši z dnem 21. avgusta t. l. dalje izostane ob nedeljah in praznikih na progi Metlika—Ljubljana izletniški vlak 9222, ki je odhajal iz Metlike ob 18. uri 31 min. in dospel v Ljubljano ob 22. uri 30 minut. Mesto tega pa vozi ob istih dneh na progi Metlika—Novo mesto in dalje do Ljubljane potniški vlak 9218 z odhodom iz Metlike ob 16. uri 28 minut.

Za razbremenitev tega vlaka, ki je zlasti na progi od Trebnjega do Ljubljane vedno prezaseden, vozi pričenši z dnem 21. avgusta ob nedeljah in praznikih na progi Trebnje na Dolenjskem — Ljubljana vlak 9218 v dveh delih in sicer tako, da odpelje prvi del iz Trebnjega ob 18. uri 33 min., kateremu sledi kot drugi del vlak, ki vozi že od Karlovca oziroma Metlike za Ljubljano.

Z istim dnem odpade tudi v postaji Grosuplje priklopljenke kočevske garniture ob nedeljah in praznikih novomeškemu vlaku 9218, ter vozi kočevski vlak iz Grosuplja samostojno do Ljubljane in sicer z odhodom iz Grosuplja ob 18. uri 30 min.

d Zanesljive sledove mineralnih olj so našli na ozemlju Dalmacije, ki je pripadlo Italiji.

d Švicarske gospodarske odposlanstvo je prislo po dni dan v Zagreb, da sklene s Hrvatsko trgovsko in plačilno pogodbo.

d Potujoči preki sod je določil hrvatski pravosodni minister za ozemlje vse države. Sodniki in njihovi namestniki so večinoma iz Banjaluke.

d Na Hrvaškem se do nadaljnjega v veljavi 10, 20, 50 in 100 dinarski bankovci. Slednji pa le, če so od serij, ki niso bile vzete iz prometa.

d Ureditelj Kolpe. Za ureditev struge Kolpe in zgraditev sodobnega pristanišča ob njenem izlivu v Savo pri Sisku je dala hrvatska vlada na razpolago 7 milij. kun. Z ureditvijo struge te reke se bo vse ozemlje ob njenem toku toliko zboljšalo, da bo rodilo dovolj žita za prehrano Zagorja.

d V Zagrebu se je do onega četrta javilo 9300 Slovencev, ki imajo v Zagrebu stalno bivališe.

d 1 milijarda dinarjev za javna dela. Na zavzemane nemškega poveljstva v Belgradu je srbski komisarski svet odredil znesek 1 milijarda dinarjev za velika javna dela v Srbiji. Izsušili bodo več močvirij, uredili ceste in reke in gradili več vodovodov v podeželju. Komisar za gradbe inž. Josipović, po poreklu Jud, je dal izjavo, v kateri je našel ves program javnih del in pristavil, da se bodo vsa dela v najkrajšem času začela izvajati.

d Uredba o brezmesnih dnevih v Srbiji. Svet komisarjev je predpisal uredbo, po kateri sta četrtek in petek brezmesna dneva. Ostale dneve lahko restavracije in drugi gostinski obrati pripravijo samo tri jedi iz govejega, ovčjega,

kozjega ali svinjskega mesa. Gostu pa lahko postrežejo samo z eno jedjo z navedenim mesom. Uredba nadalje sploh prepoveduje klanje telet pod eno leto starosti, jagenjkov, kozličev in prašičkov izpod 20 kg teže. Klanje prasovov, točkah od 20—40 kg in prodaja njihovega mesa kakor tudi potrošnja je dovoljena samo ob sobotah in nedeljah.

d Srbski kmetje morajo oddati dve tretjini prisažev pšenice do 15. septembra, ostanek pa do 30. septembra. Pšenico morajo očistiti.

d Patrona za samokres je našel 13letni Franc Polančič v Mariboru. Skušal jo je odpreti z žlico. Naboj je eksplodiral in fantu odtrgal tri prste na levi.

d Železniški promet skozi karavaniki predog pri Jesenicah je bil te dni obnovljen.

d Vseučilišna otroška klinika v Belgradu. Na predlog komisarija za socialno politiko in ljudsko zdravje je svet komisarjev odobril kredit 6.800.000 dinarjev za dovršitev vseučiliške otroške klinike v Belgradu, ki bo najodobnejša otroška klinika na Balkanu.

d Avtomobil podrl dve ženski v Mariboru. V sredo sta stali na vogalu Tvorniške in Getthofove ulice trgovka Greta Muhič in kuharica Ana Zaverčnik. Nepričakovano pa je pridrl izza vogala avtomobil in obe ženski podrl na tla. Muhičeva je dobila težke poškodbe po vsem životu in jo je reševalni avtomobil nezvestno prepeljal v bolnišnico. Poškodbe kuharice Zaverčnikove pa so lažje.

d Na 20.000 mark globe je bila obsojena čokoladna tovarna »Sanac« v Hočah pri Mariboru zaradi previsokih cen. Tvrdba ne sme prodati nobenega izdelka, dokler ne bo cene znižala.

d Avtobusna svezja je prišla obratovati te dni med Triljem, Radovljico in Bledom. Dnevno vozita dva avtobusa.

d 15 m globoko je zdrknil na snežišču Skute v Savinjskih planinah planinar Janez Kos, nameščeneč svinčbenega rudnika v Mežici. Utrpel je hude poškodbe.

d 30 poljedelskih delavcev je odšlo na delo v Zg. Koroško od Sv. Martina v Tuhinju.

d V Trzinu je odšel v večnost 86 letni Franc Meršol.

d 60 slovenskih učiteljev in učiteljic prebiva v posebnem žolskem taborišču v Celovcu, kjer se pripravljajo, da bodo na jesen skupno s stalno nameščenimi koroškimi učitelji, učiteljicami in abiturienti prevzeli pouk na gorenjskih šolah. V poštev pridejo tri okrožja: Kranj, Radovljica in Kamnik.

d Romanje otrok na Rakovnik. Tudi letos, na praznik 8. septembra, popoldne ob 2 bo v naši božjepotni cerkvi pobožnost otrok, dečkov in deklic. Po molitvah za mir bo kratak nagovor, nato pete litanije in blagoslov. Starši, ker imajo molitev otrok posebno moč, pošljite jih, da s svojimi prošnjami izprosijo slovenskemu narodu srečno bodočnost!

d Uredniška pošta. V »Domoljubcu« št. 35 naj popravijo bralci v članku »Eskimi in njih življenjski prostor« naslednje: Pod prvo sliko mora biti podpis: Severna ledena tekmujeja za izvoljenke. Pod sliko na desni strani napišite: Družba eskimskih otrok; zadaj znani letalec Babuška. Prav tako prosimo, upoštevajte, da podpis Grönlandija s Severnim ledenim morjem spada pod dotični zemljevid, ne pa pod sliko slovenskega izseljenca Janeza Planinška.

d Metlika. Običajno »Trifarsko žegnanje« smo opravili letos v znamenju vojne; namesto hrupe pa okoli cerkve se je dvigala pobožna molitev romarjev k Zalostni Materi božji, naj ona vse ruje nas vseh vojnih grozot. — Delo na novi cesti Drašiči-Krmačina se nadaljuje in bo letošnji dodelana I. etapa Drašiči do potoka. Dela dneva no 60 delavcev na terenu, plačani so po 2 liri na uro. Vsak, ki pride na delo, mora prineseti potrdilo od občine, da je zaposlitve potreben. — 9. septembra bo zopet dogon živine za prehrano v Metliki, zadnjič so bili posestniki kat zadovoljni z odkupom. — »Že črčice prepeva ne more več spat,« svet se razlega vesela pesem črčica po naših gorah v znamenju, da se začelo zoreti grozdje. Samo potrebno bi mu bilo toplo sonce, da bi dobilo kaj sladkorja. — Tako naročito »Slovenčev koledar«, da ne bo prepozno!

Dopisniki! Pošiljajte nam zopet redno novice. Širite naše časopise

IZ TRŽAŠKE IN GORIŠKE POKRAJINE

Zlata poroka v Ajdovščini

»Domoljub« z dne 13. avgusta je že pisal o zlati poroki Franca Furlana in Antonije roj. Zvokelj. Ko sta zlatoporočena stopila pred oltar, so ajdovski pevci dovršeno zapeli pesem,

ki jo je za to priliko zložil g. Srečko Gregorc, župnik v Šturjah pri Ajdovščini. Slika nam kaže zlatoporočena in udeležence lepe slovesnosti.

Vidva že desetkrat pet
sta preživel zlatih let;
prišla zdaj sta pred oltar,
v zahvalo Bogu za ta dar:
Iz srca želimo vsi —
Bog dolgo vaju naj živi!

Užila dosti sta skrbi,
unaprej naj Bog sladkost deli;
dosti imata otrok,
naj blagoslovlja jih vse Bog:
Za življenje pa zvesto
naj vama Bog poda nebo!

p Duševniške vesti. G. Mirko Mazora, kaplan v Tolminu, gre za župnega upravitelja na Srpenico, na njegovo mesto v Tolmin pride novomastnik g. Stanko Pontar iz Kobarida.

p Maline. Na Nanosu, na Angelski in Križni gori na Trnovskem pogorju so letos bogato obrodile maline. Ze 14 dni jih pridne roke neugnano nabirajo in služijo lepe lirice. Saj se dobi tri lire za kilogram malin. Pravijo, da zaslužijo pridni nabiralec od 40 do 70 lir na dan. Za mnoge nemanije so maline prava žetev. Nabiralec so večinoma ljudje iz doline. Zjutraj ob zori in še prej se dvigajo v raznih vipavskih vaseh žene, dekleta, fantje in otroci in hite v gore na maline. Tam ves božji dan trgajo maline v raznolike posode in jih pozno v noč vsi upehani prinesejo domov, kjer jih oddajo trgovcu.

p V počastitev spomina padlih letalcev in alpincev. V nedeljo, 24. avgusta, ob devetih zjutraj je bila v Standeržu, v tem delavem in tihem goriškem predmestju, maša zadušnica za v vojni padle letalce in alpince. Velik del obsežnega letališča, ki leži ob Mirenski cesti, tvorijo namreč njive, ki so nekdanji pripadale Standeržkim knetom, na severni strani vasi ob vhodu v vas stoji pa alpinske vojašnice. Na ta način je Standerž ozko povezan z žitjem in bitjem letalcev in alpincev. Sv. maše so se udeležili številni zastopniki oblasti in organizacij ter dva oborožena oddelka letalcev in alpincev v orožju.

p Dogov živine v septembru. V mesecu septembru morajo živinorejci, ki so dobili tozadevno priporočeno naročilo, prignati svojo živino na sledeča abirališča: 2. septembra v Črni vrh, 3. sept. v Idrijo, 5. sept. v Cerkljo, 9. sept. na Dobrovo v Brdih, 10. sept. v Gorico k mestni klančnici, 16. sept. v Kojsko, 17. sept. v Opatje selo, 19. sept. v Komen, 22. sept. v Vipavo, 23. sept. v Št. Vid pri Vipavi, 24. sept. v Sempas, 26. sept. k Sv. Luciji ob Soči in 29. sept. v Krmni. Kdor živine ne bo prignal, bo nanajenjen pristojni oblasti.

p Goriški tekač na 5000 metrov. Lani 11. Gasnetino poroka iz Gorice, da se je tam pojavila nova lahkosteljska zvezda, in sicer mladi Ivan Bregant, ki je doslej igral nogomet pri nogometnem

klubu »Pro Goriziac. Fant se je poskusil letos v teku in dosegel lep rezultat s časom 17:05,8. Lisi pravi, da ima Bregant dober in lep slog in mu zato napoveduje še lepo športno bodočnost, ker se je fant lotil treninga z vso resnostjo.

p V ljubljanski bolnišnici je umrl 24. avgusta znani bivši mariborski špediter Franjo Miklavčič, doma iz Livka pri Kobaridu. Naj v miru počiva!

p Velike dele Vincencijeve konference. Na god sv. Vincencija Pavlanskega so tržaške Vincencijeve konference podale obračun svojega plemenitega dela. To delo je res veliko in pomembno ter se najbolj nazorno izraža s številnimi: tržaške konference so imele 80.945,20 lir dohodkov, izvirajočih iz tedenskih zbirk, ki so jih vršili člani, ter 78.488,50 lir dohodkov in darov v de-

narju ali blagu, ki so jih darovali plemeniti dobrotniki. Ves ta denar pa je bil razdeljen med mestne siromake, s čimer je konferenca veliko pripomogla k izboljšanju socialnega položaja v Trstu. Njihovo delo je podpiralo oblastvo z veliko uvidevnostjo in dobrohotno voljo.

p Cesta z Želincev v Cerkljo popravljajo. Ze dlje časa popravljajo cesto, ki pelje z znanega križišča na Želincev proti Cerklji in dalje proti državnji meji. Cesto izravnavajo, birijo in delajo nov trpežni tlak. Prenovljena cesta ne bo šla skozi vas, ampak bo nekoliko pred vasio krenila na desno in bo peljala ob vasi proti Podpeti in Planini.

p Umetniška razstava goriških visokošolcev. Prejšnjo sredo je bila v prostorih »Bottega d'Arte na Korzu V. E. III., t. 10 otvorena umetniška razstava, ki jo je priredilo akademsko združenje »Gvido Resenc. Otvorili so prisostvovali številni politični in kulturni odličniki, na čelu jim podpredstojnik Rosato. Razstava je zbudila med Gorčani živahno zanimanje, saj so razstavljali naši domačini. Pri mnogih razstavljenih delih se kaže velika tehnična izvežbanost, pa tudi že dozorela umetniška nadarjenost.

p Med zatemitvijo ni dovoljeno hoditi na železniške perone. Med zatemitvijo ne smejo osebe, ki ne potujejo z vlaki, na hodnike pred železniškimi postajami, kjer vlaki odhajajo. Zato se v tem času ne izdajajo tako imenovani peronski listki. Ta predpis, ki velja za vso državo, velja tudi za obe glavni goriški postaji. Kot čas zatemitve velja na teh dveh postajah do 31. avgusta čas od pol 8 zvečer do pol 6 zjutraj. V septembru se bo ta rok skrajšal zvečer na sedmo in potem na šesto uro in pol.

p Sejem sv. Jerneja. Zadnji ponedeljek 25. avgusta je bil v Gorici običajni vsakoletni sejem sv. Jerneja. Med goriškimi sejmi je trg sv. Jerneja najbolj izgubil na veljavi in na obisku. Le malo je bilo kramarjev, ki so pripeljali svoje blago na ogled v Gorico. Največ je bilo prodajalcev na prostoru zraven jezuitske cerkve na Travniku, kjer je nekdanja stala infanterijska vojašnica. Tu je bilo mnogo raznolike krame: perilo, manufaktura, posodje, suha roba in razne drobnine. Tihi sejem, ki je bil nekoč najbolj značilen za trg sv. Jerneja in so ga zlasti šaljivci s to opazko najraje imenovali, je bil letos kaj skromen. Na trgu pred starim sv. Antonom je bilo nekaj kritlatih pevcev na ponudbo. Sejmjarjev je bilo za spoznanje več kot v navadnih semanjkih dnevih ob četrtkih.

p Skozi Gorico se je pred dnevi pomikalo žudno in nenavadno vozilo. Madžarski časniki Evgen Denesz potuje po svetu in misli narediti pot okrog sveta v družbi svoje žene in nekega slikarja. Vozilo je urejeno tako, da vzbuja na zunaj videz vozeče se hišice. Potovanje v njem je še dokaj ugodno. Spotoma prireajo vsi trije predavani, slikar izdeluje slike, časnikiarjeva žena pa razne keramične predmete. Iz Madžarske so odšli že pred tremi leti in se mislijo vrniti v domovino po vojni, ker morajo obvesti še Afriko. Časnikar Denesz pa ima dohodke še od tega, ker dopisuje v petih večjih madžarskih listih.

p Hudo neurje s teko je obiskalo te dni spodnjo Veronsko pokrajino in prizadejalo veliko škodo poljem in vrtovom.

Novoga gospoda smo dobili

(Temnica na Krasu.)

Dne 15. avgusta je nastopil pri nas svojo prvo službo kot upravitelj duhovnije Temnice in Lipe novomastnik g. Efrema Mozetič iz Mirna.

Najprej smo se poslovlili od našega dolgoletnega in že nekaj let upokojenega g. vikarja Valentina Knausa. G. upravitelj Artur Zaletel, ki je prihajal med nas iz Vojske, se je razprizne g. vikarju v imenu ljudstva iskreno zahvalil za vse njegove velike trude in voščil poslavljajočemu se gospodu obilo zasluženega miru v novem župnišču v Kostanjevici, katero bo g. Knaus poslej upravljal.

G. upravitelj Knaus je na Veliki Šmaren v svojem daljšem govoru med peto sv. mašo povedal, da nas zapušča samo zato, ker je bilo zanj pretežko opravljati kar tri duhovnije. Zlasti je gospod naglašal veselje, ki ga je imel, ko nas je videl v tako polnem številu pri letošnji velikonočni sv. spovedi.

Na Veliki Šmaren popoldne pa smo slovesno sprejeli novega g. dušnega pastirja Efrema

Mozetiča, ki bo bival med nami. Pripeljali smo ga iz Mirna. Ze v Novelu, ki pripada Temnici, je pozdravil novega gospoda krasen slavlolik z napisom Ave. Ljudje so poklonili g. Mozetiča lep kip Srca Jezusovega. Belo oblečena dekleta s palmovimi vejami so novega g. upravitelja spremljali do župne cerkve, kjer so ga čakali ob lepem slavlolu dekan Viktor Kos iz Komna, zadnji upravitelj naše duhovnije, upravitelj g. Artur Zaletel in še druga duhovščina, pa tudi zastopniki krajevnih oblasti.

Po priručnem pozdravu dečka in deklice je bilo sv. opravilo v cerkvi. G. dekan je predstavil ljudem novega upravitelja z gentilnimi besedami, na katere je g. Mozetič tako tožno odgovoril, da so ga že na prvi hip vsi verniki vzljubili.

Sledečo nedeljo je bil g. upravitelj Mozetič prvič v Lipi, ki je novega gospoda dušnega pastirja slovesno in ljubeznivo sprejela. — Bog živi in ohrani g. Efrema Mozetiča med nami mnogo let!

NEKAJ DOBRE VOLJE

Zenska molččnost. Almira: »Karla mi je rekla, da si ji povedala, kar sem ti prepovedala povedati ji.« Emilija: »Saj sem ji rekla, naj ti ne pove, kar sem ji povedala.« Almira: »Ona mi je tudi rekla, naj ti ne povem, da mi je to povedala.«

Po ovinkih. Mlada zakonca stojita spomladi pod gozdom. »Vsako drevo dobi pomladi novo oblačilo,« šepne ona. »Da, pa si ga samo napravi,« odvrne on vneto.

Dobor odgovor. »Tako, s sekuro ste ubili psa,« je rekel sodnik kmetu. »Zakaj pa niste šli nadenj s toporiščem, ko vas je napadel?« »Saj bi, gospod sodnik, pa pes tudi mene ni z repom napadel.«

Dogodek. Francoskega pisatelja Dumasa ml. je nekoč pozval na dvoboje. On in njegov nasprotnik sta sklenila, da se odpeljeta na vse zgodaj z vlakom v Versailles in se tam udarita. Ko sta se srečala ob določenem času pred potniško blagajno, je Dumas vzel navaden listek, njegov nasprotnik pa povratni listek. »Milite, da se več ne vrnete?« je vprašal mož porogljivo. »Jaz jemljem vedno povratno vozovnico.« »Tega ne potrebujem,« je odgovoril Dumas hladno. »Za nazaj si vzamem vedno listek svojega nasprotnika.«

Delna obljuba. »No, ti je sedaj obljubila?« »Samo deloma. Odložila je odločitev za nekaj časa.« »Kako pa?« »Rekla je, da sem jaz zadnji, ki bi ga vzela za moža.«

Junak. Janezek je šel namesto v šolo v gozd. Domov vračajočega sreča sestra in ga karajoče vpraša: »Pa se nič ne bojiš očeta?« Janezek odvrne: »Nič, saj so si včeraj zlomili roko.«

Počitnice. Za mestne otroke, potrebne od diha, so določili kraj, kamor naj pojdejo čez počitnice. Tam iščejo zdaj družine, ki bi vzele otroke v oskrbo. Občinski tajnik prebere zato v nedeljo po maši naslednji razglas: »Vaščani, ki bočejo dobiti letos otroke, naj se oglase pri županu, ki jim jih bo preskrbel.«

Zasolil jim je. Družba Ljubljancev se je nekega delavnega dne odpravila v gore, med potjo pa je naletela na kmeta, ki je vozil dolge smrekove hlode, tako da je na ovinku le z največjo spretnostjo mogel voz zaokreniti. Eden izmed izletnikov, ki se je zdel najbolj »kuntiten« in ki mora povsod imeti svojo besedo, je dejal: »Očka, prihodnjič boste pa morali hlode čez sredo prežgati.« — »Ne, tega ne bom naredil, ker imam naročeno, da pripeljem tako dolge štoke, kakršni so.« — »Zakaj pa jih bodo rabili?« — »Za orglice tistim Ljubljancem, ki imajo velika usta.«

Te je ženat. Gospa Možgančkova je zelo odločna ženska. Gospod Možganček je kaj ponosen na njo, seveda, kadar je ni blizu. Pa je nekoč takole pripovedoval prijatelju: »Samo pomisli! Moja žena dela dopoldne v pisarni, zvečer je blagajničarka v kinu, po končani kinopredstavi pa še igra glasovir v kavarni.« — Prijatelj: »Kdaj pa potem spi?« — Možganček: »O, tudi to ima urejeno. Popoldne spi nekaj ur v izloženem oknu Pertinačeve trgovine kot reklama za nočne srajce in nočne halje.«

Judove veselje.

Na Dunaju je vprašal Jud nekega gospoda, koliko je ura.

Gospod, ki je bil srdit sovražnik Judov, se je obrnil in pripeljal Judu krepko zaušnico, rekoč: »Ena!«

Jud: »Hvala Bogu, da ga nisem vprašal pred eno uro!«

Hudo zdravilo.

Zdravnik: »Kako pa se počuti danes vaš mož?«

Žena: »Gre že na bolje, gospod doktor.«

Zdravnik: »Pijavke so mu pomagale, kaj ne?«

Žena: »Oh, gospod doktor, ta je bila pa huda. Prvo je s težavo pogoltnil, drugih pet sem mu pa morala ocvrti.«

Razstava novega nemškega stavbarstva bo otvorjena 20. septembra v madžarski Budimpešti.

Litija. Krajevna organizacija Koroške ljudske zveze se je vselila v bivši Ljudski dom. — Zupan v našem kraju je inž. Puschmann, ki je odstopil vodstvo Zveze g. Rohmu.

300.000 tenak je sedaj v Nemčiji v javnih službah in v raznih vrstah narodne proizvodnje.

Beli kruh so zopet začeli peči v Turčiji.

25.500.000 prebivalcev ima po zadnjem štetju Španija; Madrid in Barcelona štejeta po več kot 1 milijon duš.

Novo sladkorno tovarno v pokrajini Santa Eufemia v Kalabriji so odprli te dni.

Zaradi pomanjkanja usnja so vpeljali enotne čevlje (9 tipov) na Madžarskem.

30 milijard mark davkov bo predvidoma zbrala v l. 1941 Nemčija, je poročal tajnik nemškega finančnega ministrstva.

Kobilice se uničile letošnjo žetev v Egiptu. Zaradi tega ima vlada skrb s prehrano, ker prihaja žito iz Amerike prepočasno.

KRATKE z vsega sveta

»Koračnice Vzhodne Azije bodo spesnili in uglasili japonski pesniki.

492.000 oseb se lani zaprli zaradi pijanosti v 120 večjih mestih Zedinjenih držav.

Z izpreleno kisline napolnjena buča je eksplodirala v nekem avtobusu v romunski Bukarešti; šest oseb je zgorelo.

10 milijonov lir je zapustil turinski občini za ustanovo za podpiranje brezposelnih pokojni italijanski profesor Luigi Foraca.

Hud vihar je besnel oni četrtek nad dolino Pada v Zg. Italiji; pulil je drevesa in razkrival hiše.

Med Italijo in Argentine je bil dosežen sporazum o prodaji in nakupu italijanskih ladij, ki so se nahajale v argentinskih pristanišjih.

Mednarodne razstave kinematografske umetnosti v Benetkah se udeležita tudi Argentina in Belgija.

Zagreb in Sarajevo so obiskali te dni japonski časniki.

V Tokiu je odšel v večnost znani japonski raziskovalec raka in bivši rektor cesarskega vseučilišča v Tokiu Matao Nagayo.

175 letnice svojega obstoja proslavi v letošnjem oktobru staro gledališče v nemškem Leipzigu.

Deset sinov ima na bojišču rodbina Steuer iz vasi Happingen pri Nürnbergu.

Sledove zlate rude so našli v Wallesi na področju Ayena in Grimentra v Švici.

450 ha s špinačo posejane zemlje imajo Berlinci.

Močni potresni sunki so bili te dni v Comayu v južnovzhodnem delu Peruja. V Romacanchisu se je zrušilo mnogo postopij.

342.000 ha madžarskih polj je po podatkih poljedelskega ministrstva v judovskih rokah.

Naznanila

n Primskoje pri Litiji. Vse romarje vabimo, da pridejo k nam dne 8. septembra, kakor vsako leto.

n V zavodu za slepe otroke v Kofevju se prične šolsko leto 22. septembra. Gojenci naj se vrnejo v zavod v nedeljo, 21. septembra. Starši šolobveznih slepih in močno slabovidnih otrok, ki jih še niso priglasili, naj se zaradi sprejema istih takoj obrnejo na upravo Zavoda za slepe otroke v Kofevju.

n Rakovnik pri Ljubljani. Na praznik Marijinega rojstva, dne 8. septembra, bo na Rakovniku v Ljubljani običajni romarski shod. Sv. maše bodo ob 6, 7, 8, 9, ob 10 slovesna in ob 11. Popoldne ob 2 bo pobožnost ljubljanskih otrok, dečkov in deklic, za mir in srečno bodočnost slovenskega naroda. Prosimo starše, da pošljejo otroke. Popoldnanska služba božja za odrasle bo ob pol 4. — Za udeležence je v območju Ljubljanske pokrajine dovoljena polovična vožnja. Udeleženci kupijo na odhodni postaji celo vozno karto in obrazec K-13, ki jim v zvezi s potrdilom udeležbe na Rakovniku velja za brezplačen povratek.

ČLOVEK IN ZDRAVJE

Jetra so največja žleza v človeškem telesu; teža so 1 in pol kg. Z večjim delom leže na desni strani za rebrihim lokom; deloma pokrivajo želodec, dvanajsternik in prečno debelo črevo. Njena naloga je izdelovanje žolci in predelava krvi, ki jo čisti raznihstrupov; v jetrih se kopiči rezervna hrana v obliki glikogena (škroba). Zato so živalska jetra zelo hranljiva in jih uporabljajo celo kot zdravilo, n. pr. pri težkih vrstah malokrvnosti in slabokrvnosti. Posebno so koristna telečja in piščančeva jetra.

Le prav redki ljudje imajo popolnoma simetrično telo. Tozadevna raziskovanja in merjenja pri več tisočih rekrutih so pokazala, da imata desna roka in rama običajno nekoliko večji obseg kot leva. Zelo očitna je daljša razlika v dolžini nog in rok. Med 100 jih je imela nič manj kot 75 za 2 cm daljšo desno roko in komaj 10 enako dolge noge!

Vrednost prehranjevanja. Statistiki so izračunali, da je v posameznih pridelkih različna količina živilskih snovi ali enot. Po teh računih hrani 1 hektar rži 5 ljudi, 1 hektar pšenice in en hektar krompirja 10 oseb, 1 ha sladkorne pese pa celo 20 ljudi. Krompir in pesa sta dragocen pridelki zato, ker služita ne samo neposredni prehrani, marveč tudi kot živalska krma, odkoder človek dobavlja mast, mleko in meso.

Sonce suši in zdravi. Že leta 1854 je proučeval Thompson blagodejni vpliv ribjega olja na slabokrvnost jetičnih ljudi. Preizkušal je tudi druga olja, ki pa niso prinesla zadovoljivega uspeha. Samo kokosovo olje, ki se pridobiva iz na solcu posušenega kopra, je skoraj enako učinkovalo kakor ribje. Pozneje so ugotovili zdravilni učinek sonca še pri drugih na solcu posušenih živilih.

Kajenje vpliva na umrljivost. Na nedavnem kongresu mednarodnih zdravniških zbornic v Parizu so obravnavali tudi vprašanje, kako vpliva kajenje na umrljivost ljudi. Dr. Hilding Bergstrand iz Stockholma je opozoril zdravnike na dejstvo, da zmerni kadilci dosežejo običajno starost, dočim je pri strastnih kadilcih umrljivost med 30. in 50. letom človeškega življenja za sto odstotkov večja. Dr. Raymond Pearl, profesor na Hopkinsovem vseučilišču je pristavil, da na to umrljivost ne vpliva toliko nikotin, kolikor nemir, ki se polasta strastnih kadilcev. Tudi rak v ustih in grlu je često posledica dražljajev, ki ga povzročata tobakov dim in okus.

V ustno duplino se izteka izvod treh slinavk, ušesne, spodnje čeljusti in podjezičja. Te imajo nalogo, da spreminjajo s svojo slino škrobne snovi v sladkor in jih napravijo tako bolj prebavljive. Prava prebava se izvrši tedaj v ustih in tisti, ki jedo prehitro, se ne smejo pritoževati, če dobe prebavne motnje.

Najhujši mraz, ki ga prenese življenje. 273 stopinj pod ničlo je temperatura, ob kateri umre brezpopojno vsako življenje, kar prenehajo delovati molekuli, to so mala bitja, ki sestavljajo vsako živo telo. V prostoru s to temperaturo učinkuje n. pr. ledena sveča kakor žareče železo, ki ga vrže v hladno vodo, baker in svinec postane trda kot jeklo. So male živalce, ki otprejo pri temperaturi 268 stopinj pod ničlo, a oglejte spet ožive. Tudi bakterije in glivice plesni prenesejo temperaturo 200 do 250 stopinj brez škode. Mesecni in breze vzhodne Sibirije vztrajajo v temperaturi 50 stopinj pod ničlo. O človeku je znano, da umre, čim pade njegova telesna temperatura na 25 stopinj pod ničlo. Za kratek čas pa prenese človek tudi še večji mraz.

Indijanska naselbina Tiltceps slovi po tem, da so vsi njeni prebivalci slepi. Tudi tujci, ki prihajajo v to naselbino, kmalu opazijo na sebi, da jim peša vid, če ostanejo dalj časa tam.

Kovine in vitamini. Stockholmski raziskovalec von Euler je raziskoval, kakšen učinek imata cin in aluminij na vitamine. Ugotovil je, da izgube jedi, ki jih kuhamo ali hranimo v pocinjenih posodah precej teh neobhodno potrebnih snovi. Posode iz čistega aluminija pa so se izkazale za neoporečne.

Besedna slepota. Na Holandskem imajo nekoliko primerov nenavadne bolezni, ki jo imenujejo besedno slepoto. Bolniki niso sposobni, da bi dojel pomen določenih besed. Bolezen ima svoj izvor v možganih.

IZ ŽIVALSKEGA ŽIVLJENJA

Fran Erjavec, slovenski pisatelj in naravoslovec, se je rodil v Ljubljani 4. septembra 1834. Bil je profesor naravoslovja najprej v Zagrebu, nato pa v Gorici do svoje smrti 12. januarja 1887. Erjavec je poglobil slovenske opazovalce narave in njenega življenja. Ustvaril nam je nedosežene počasti iz živalskega življenja in razveljavil prvo vidno mesto poljudno-znanstvenega pisatelja.

O štokliji pišejo in govore, da otroke po hišah raznaša in na vrhu streh svoje gnezdo napravi. Pa še gada brez škode požre. Ni pa vsem znano, da štoklija v gotovem pogledu niso dobre matere, zakaj iz gnezda mečejo svoje betežne mladiče in jih tako izročajo gotovemu poginu. Raziskovalci so ugotovili, da so bili mladiči okuženi s črevesnimi črvi. Zato so odklanjali hrano. Obne-

njaki trdijo, da pomeni 1 m debela plast školjk 20.000 let. To je merilo, ki z njim določajo starost debelih zemeljskih plasti. Sto metrov debela apneniška plast školjk je torej nastala v dveh milijonih let. Natančnih števil kajpada ni mogoče povedati, vendar je zgoraj navedeno dokaz, da je vsa tako imenovana triasova doba trajala najmanj 20 milijonov let.

Kukavico prištevamo med zelo koristne ptice, saj uživa škodljive kosmate gosenice, ki se jih drugi ptiči branijo. Če pa smemo verjeti trditvam angleškega trgovca Chanceja, smo glede koristi kukavice bili doslej v delni zmoti. Dvajset let je Chance zasledoval kukavice. Svoja opazovanja je napisal in je točno dognal, kako se te ptice ravna, v koliko se vračajo spomladi do svojih prejšnjih gnezd in na kakšen način polagajo svoja

tudi oboroženih ljudi. Na Češkem se je v čebelnjak splazil tat, da bi pokradel zalogo čebule, ki je bila tam shranjena. V vreče je naložil okrog 100 kg čebule. Pa še med bi bil rad lizal, zato je odprl bližnji panj. Razjarjene čebele so se zakadile v tata, ki je naglo zbežal. Še čebule ni mogel vzeti s seboj. — V bližini bivše poljske Vilne so kmetje naložili na trupa treh medvedov, ki so bili napihnjani tako, da jih je bilo komaj spoznati, čeprav še niso trohneli. Več gnezd divjih čebel v bližnjih drevesih je pojasnilo najdbo: medvedja družina se je bila spravila nad med, divje čebele pa so jo napadle. V tem boju so čebele kosmatince opikale tako, da so poginili. — Čudno je nedavno končal slon v afriški Tanganjiki. Domačini so našli orjaško žival mrtvo v gozdu (džungli). Ko so slona razkosali, so našli v njegovem želodcu roj čebel. — Brez dvoma je slon, ko je lomastil po džungli, požrl z grmičjem in listjem vred tudi čebele, ki so ga v žrelu tako opikale, da mu je grlo oteklo in se zadušil.

Neverjetno je, kako velik vpliv imajo lunine spremembe ne le na človeka, temveč tudi na živali. Ugotovili so, da mnoge ptice valijo jajca ob zadnjem kraju, mladiči pa se ležejo, ko luna raste. Zelo velik vpliv ima luna pri razmnoževanju morskih živali, v prvi vrsti črvov in školjk. Zanimiv primer je v ozkelem pogledu črv palolo, ki živi v južnih morjih. Kadar so namreč zadnji členki teh črvov polni zrelih jajčec, se kratkoma ločijo od teles in plavajo prosto po površini. Domačini Samojskih in Fidžijskih otokov gredo takrat s čolni na morje in love te dele teles, ki jih radi jedo, saj jih imajo za posebno slaščico. — Lova na črve se udeležuje na stotine ljudi in traja tri noči. Črv odvzame del telesa, ki vsebuje jajčeca, dan pred zadnjim mesečnim krajcem v začetku jeseni.

Ptice potujejo na jug navadno ponoči. Vse kaže, da najraje izberejo za potovanje čas polne lune, da jim ta svetli. Včasih se ptice odpravijo na pot eden ali dva dni pred nastopom polne lune. Na to odločitev vplivajo vremenske razmere. Prirodoslovci so dokazali, da se ptice vsakih petnajst let odpravijo na pot točno isti dan v mesecu. To razlagajo z luninimi izpremembami, ki se stalno ponavljajo ob določenih dnevih.

Niso med živalmi samo kresnice na svetu, ki imajo lastno svetlobo. V globokem morju najdemo živa bitja, ki si sama svetijo. Kakor je mnogim znano, je v najnižjih predelih morskoga dna večna tema.

Vemo tudi, da so tam živali, ki ne morejo živeti brez vsake svetlobe. Pa glejte! V globokem morskem dnu so ribe z izrednimi organi, ki izžarevajo slabo zelenkasto luč. Ta luč je brez toplote. Prirodoslovci so odkrili dve tropski ribi s posebno sestavo za proizvajanje luči. V določenih organih živi mnogo malih bakterij, katere se svetijo in lahko v ribah samih rastejo. V svetilni organ priteka mnogo krvi, hrane za »goste«, ki skrbijo za razsvetljavo. Neprosojna koža učinkuje, da ne more prodreti luč v sosednje ude. Poleg tega imajo te živali posebno pripravo, s katero svojo »luč« ugasijo ali prižgejo. Strokovnjaki se bavijo s to čudno globokomorsko razsvetljavo že dve stoletji, a doslej še niso odkrili skrivnosti luči brez toplote.

Mnoge živali so po svojem življenju, delovanju in izrednih zmognosti res čudo stvarjenja. V Belgijem Kongu so napravili poskus,

Celo opica kot »pismena«.

da doženejo, kako hitro opravljajo stepne mravlje svoje delo kot »zdravstvena komisija Afrike«. Položili so trupla štirih antilop v bližino velikega mravljišča in pazili na to, da se tem truplom ni približala nobena druga žival. Ze po 24 urah ni bilo niti sledu mesa več. Mravlje so svoje delo opravile v eni sami noči.

Da je sedanji čas doba tekem, dokazuje tudi dirka, ki so jo priredili seveda — Amerikanci. Tekmovali so pet trotoev. Za prgo so določili 800 m razdalje med panjem in troti. Tekmovalce so zaznamovali s posebnim znakom ter jih pri poletu strogo opazovali. Najhitrejši troj je priletel v panj po preteku ene minute, dočim je najpočasnejši potreboval za isto pot celi dve minuti. Komisija je ugotovila, da se troji tudi pri tekmovalstvu vedejo »po troteju«.

Štirinožci nastopajo tudi kot filmski umetniki. Najznamenitejši štirinožnik v znanem ameriškem filmskem mestu Hollywoodu je neka opica, ki je dobila sprva »samo« 50 dolarjev tedensko, po nastopu v filmu »Tarzan« že celih tedenskih 350 dolarjev »honorarja«. Poleg tega imajo v Hollywoodu posebno dresurno šolo za te, katero menda sedaj obiskuje 70 »učencev«. Filme zvezde mačjega rodu zaslužijo manj kot psi. Najboljše so plačani konji, od katerih ima eden celo dolarjev plače na dan. Sicer pa je videti med hollywoodskimi filmskimi umetniki vse vrste živali, začeni dresiranih želv, do mladih levov in tigrov. Zaslужkaveda ne prejmejo živali, marveč njihovi lastniki.

Dalmatinski ribiči so tudi pravi mojstri dresure. Srečilo se jim je namreč, da so zdresirali več morskih delfinov, ki jim priganjajo male užitne ribice njihove mreže. Delfini se na še nepojasnjen način igradijo svojim gospodarjem, jih v gotovih urah prikujejo na gotovih morskih mestih in vprav vzorno ravljajo službo priganjačev. Masten plen se tudi hovo zaslužno plačilo.

Razne živali so, posebno če se razmnože, neredko vsehstevu v veliko nadlogo. Tako bje trajni boj s škorpionom na mestu Mardui v Turčiji. Mesto leži v nizkem vlažnem ozemlju in se nezaželjene živali tam prav bro počutijo. Vdirajo v hiše ter gnezdiijo v kuhinjah hišni opravi, celo v postelje zlezejo. Čeprav plačuje čina za vsakega ubitega škorpiona precejšnjo nagrado se škorpionska nadloga ni nič zmanjšala. — V katerih predelih Amerike so se pojavile v silnih množinah kobilice. Osem letal poslali nad kobilične roje, ki so letala nanje posebne praške. Drugeta letala so opazovala, kako se giblje »sovražnik« in so napadalce stalno obveščala. Za letali je na zemlji ozilo 15 tovornih avtomobilov, ki so prevažali pobite »žrtve«. Skupno bilo v tej vojni zaposlenih 200 ljudi. Na milijone kobilic pa tudi njih čink je bilo uničenih. — Komarje počirjajo »panati« kar z dinamitom. V južnoameriški državi Venezueli v boju proti malariji poleg mina uporabljajo tudi dinamit. V počvirja, kjer so legla komarjev, postavijo več dinamičnih patron v razdaljah po 50 m. Po razstrelbi nastanejo globoke jame, v katere dteče voda. Močvirja se na ta način nekoliko osuše, ličinke na suhem poginejo in so uničene tudi v reostalih lužah.

Naj v zvezi s podatki, priobčenimi v današnjem članku o pomenu školjk za določitev starosti naše

zemlje, navedemo o odkritju prazgodovinskih živali še sledeče noveše zanimivosti:

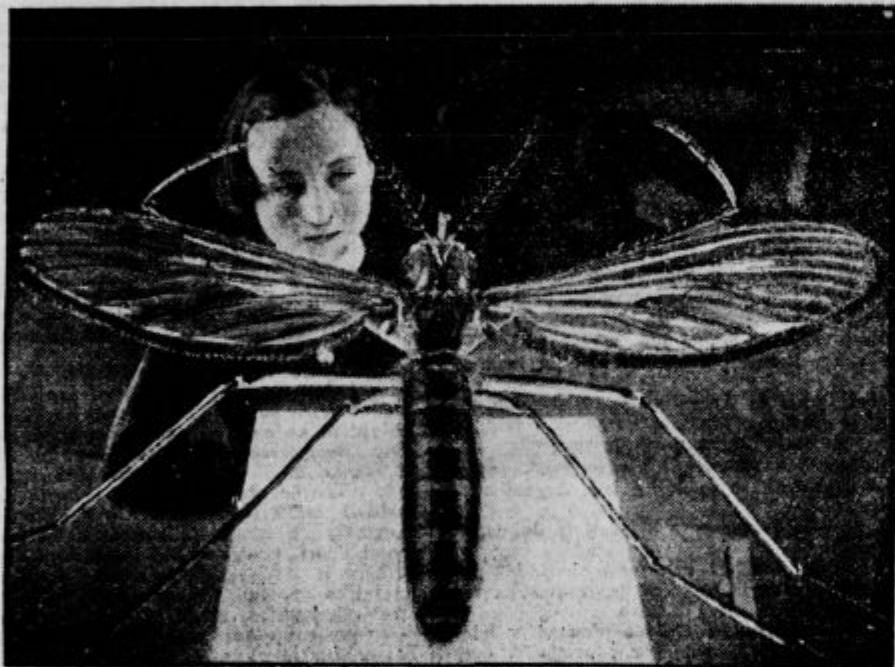
Nemški listi so nedavno pisali o novih izkopaninah, ki jih je odkril v Geisenthalu v Nemčiji znani arheolog profesor Weigelt. V velikih premogovnikih okrog Geisenthala je namreč našel profesor Weigelt ostanke izumrlih prazgodovinskih živali, ki so živele v teh krajih pred 30.000.000 let.

Na bogatih in zelo zanimivih izkopaninah se je moglo jasno dognati, da je vladalo v teh krajih pred 30.000.000 let tropsko podnebje. Podobne rastline in živali, kot so bile tam izkopane, žive namreč danes samo v tropskih krajih.

Veliko zanimanje so povzročile nove izkopanine tudi zato, ker so tam prvič našli tudi dobro ohranjeno kožo in celo drobce krvi prazgodovini-

Štoklija, ki »otroke po hišah raznaša« in tudi strupene kače brez škode pogoltne. Ima dolg, raven kljun, visoke noge in kratak rep. Iz vej in raznih odpadkov napravi včasih do en meter visoko gnezdo. Štoklija odleti v avgustu v vročo Afriko. Štoklije polagoma izumirajo in so zato v Nemčiji pod zaščito.

Posebno lep primer prazgodovinske živali, odkrit po prof. Weigeltu, je krokodil. Okamenel je v ležečem položaju. Poleg okamenelih tropskih rastlin je ta krokodil najboljši dokaz, da je v teh krajih bilo pred 30.000.000 let tropsko podnebje. V istih ležiščih so našli tudi veliko kačo. Dolga je dva in pol metra. Sorodna vrsta kač živi sedaj v tropski Anakondi. Se par zanimivosti!

Komar — zelo povečan.

mogle je štoklija vrgla iz gnezda, ker hoče — tako domnevajo — gojiti samo zdrav zarod.

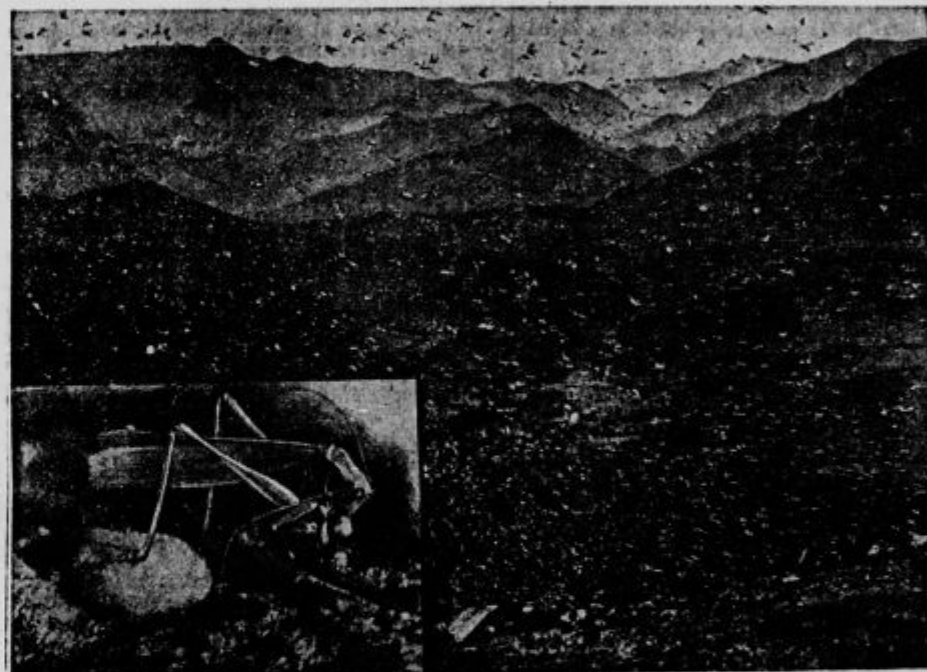
Ali ste že čitali pravljico o zmaju, ki je imel toliko in toliko glav in o junaku, ki je šel nad zmaja, da bi osvobodil lepo kraljčino? Koliko jih je bilo, ki so se zaman trudili, da bi zmaju odsekali glave, zakaj na odsekanem mestu so zrastle po vrsti nove.

Redka žival, ki ji pod gotovimi pogoji zraste nova glava, ako prvo izgubi, je deževnik. Na prvi pogled se zdi, da je deževnik poveden enak, spredaj in zadaj. Pa ni tako. Glava z »ustmi« za sprejemanje hrane in z neznatnim koščkom možganov, brez katerih tudi črv ne more živeti, je na enem koncu. Na drugem pa je rep. Če deževnika razdelimo tako, da je njegova zadnja, repna polovica, večja kakor glavna polovica, tedaj je repni polovici lahko dobiti novo glavo, kajti potrebno živčno tkivo, ki lahko stvori nove možgane in s tem glavo, je bolj spredaj. Ako pa je zadnji del manjši, si ta ne more napraviti nove glave oziroma možganov, in mora poginiti. Najbolj čudno je odkritje nekega Američana, ki trdi, da dobi deževnik, če ga ne prerežemo popolnoma, temveč mu samo na raznih mestih načnemo živčni vod, iz vsakega takšnega vreza — novo »glavo«.

Drugo zanimivo vprašanje je, koliko je stara naša zemlja. Najstarejše pisane zgodovine o tem seveda nimamo. Zelo malo bi vedeli o vsem tem, če bi nam ne bile v pomoč razne izkopanine, n. pr. školjke. Je res, da iz školjk ni mogoče prebrati starosti naše zemlje, pa so nam školjke vendar važno oporišče za določitev časovnih dob, v katerih so nastale zemeljske plasti školjk. Iz starosti školjk, njih rasti in debeline plasti lahko sklepamo na dolgot zemeljskih časovnih dob. Uče-

Školjke; po njih skladih v zemlji učenjaki ugibajo starost našega planeta.

Kobilčni roji so napadli argentinsko polje.

skih živali, dočim so doslej naleteli vedno le na kosti.

Pri raziskovanju novih najdenin, sestojecih iz ostankov prazgodovinskih živali izpred 30 milijoni let, so prišli do popolnoma novih dognanj o živalsstvu one dobe. Tako so n. pr. spoznali, da je bil prazgodovinski konj le okrog 70 cm visok, to se pravi, da je bil približno tako velik, kakor današnji pes volčjak. Ta konj je imel močne in ostre prednje zobe, ki so mu služili za orožje v obrambo.

Pri San Sebastianu na Španskem so pred leti ujeli goloba, ki je imel na nogi pritrjen obroček z napisom: »Buenos Aires — L. P. št. 18.726.« Golob je tedaj opravil 10.000 kilometrov dolgo pot preko oceana.

Zanimiv vodni hrošč je vsekakor malinec. Drži se pogosto na površju vode. Njegovim življenjskim razmeram so izvrstno prilagojene tudi oči, zakaj z gornjo njihovo polovico lahko gleda preko vode, s spodnjo polovico pa pod vodo.

Neki angleški prirodoslovec v afriškem Kairu je ujel tisoč metuljev, jih opremil z barvnim obročkom in jih spustil. Hotel je na ta način zvedeti, kako daleč lahko letijo metulji. Kmalu nato je dobil dotični gospod iz Kapskega mesta v Južni Afriki poročilo, da je tam neki učenec ujel enega teh obročkanih metuljev in je čez nekaj dni raziskovalec v Kairu tega metulja tudi resnično prejel. Ta metulj je pač živ dokaz, da morejo žuželke pod ugodnimi pogoji opraviti prave rekordne polete, ki jih lahko vodijo preko vse afriške celine.

V Napajedlu na Češkem, kjer so odkrili že mnogo prazgodovinskih predmetov, so našli okostje velikega predpotopnega nosoroga. Strokovnjaki ga cenijo na kakšnih sto tisoč let. Dragoceno najdbo so shranili v prazgodovinskem muzeju v Brnu.

Naj ob tej priliki opozorimo na važno slovensko ustanovo, na ljubljanski muzej, kjer je nakopičenih mnogo raznovrstnih zanimivosti iz starih in najstarejših časov. Kakor tudi iz polpreteklosti. Imejmo kot zavedni Slovenci vsaj toliko veselja, zanimanja in čuta tudi za resne stvari, kakor ga imamo za gotove tingeltangle in vodene zabave, ki navadno v veliki meri le lajšajo naš žep in raztresajo našo dušo, nikakor pa ne koristijo našemu pravemu narodnemu napredku.

Mravlji sta se srečali. Kaj si neki tako skrivnostno šepetata na uho? Ali je deček brez srca res razdelil mravljišče in s tem pozorel mravljam toliko novega dela?

Franc Jakliš

SE BORE ZA MOŽA

Hej, kako ji je bil všeč, kako se ji je podal!

»Koliko je ta prstan?«

»Ako hočeš, nič!«

»Od tebe ga nečem, umazanec!«

»Tako pa, za te samo dve kronici, Bog me varuj izgube drugod! Vreden je najmanj deset kronic, pa tebi bi ga dal tudi zastoni, a ker ga nečeš, plačaj!«

Lenčika je bila v zadregi. Imela ni toliko, a ker bi bila prstan vendar rada imela, je bil židek velikodušen, ga ji je dal za toliko, kolikor je imela...

Lenčika je bila vesela, da je dobila prstan tako poceni, žid je bil zadovoljen, ker ga je tako drago prodal in je šel dalje za — dobikom.

Skendrova Lenčika je nosila posej ob nedeljah, ali kadar je šla malo bolj oblečena z doma — prstan...

Ker je bil prstan nov in se je še bleškal, je zbodel marsikoga v oči, in dekleta so si kmalu šepetala: »Viš jo!... Viš jo!... Ima ga!... Ni tako sveta ne, kakor dela...«

Pa so od nevoščljivosti kar pihale.

Rojnikova dekla Marta je bila prstan kmalu ovolala. Takoj je bila prepričana, da ga ji je dal samo ta Marko in nihče drugi. Zato se je srdila na Lenčiko in Marka.

»Viš, zopet te je ena prehitela,« ji je dejal neki glas in kri je vrela po njej. »Tako, prstan ji je dal... O, to je tisto, srce' naredilo!... Le zakaj ga tudi jaz nisem kupila. Ej, kako bi se maščevala na to Lenčiko...«

Nekje nedelje so srečale Marta in tovarišice Lenčiko za vasio, Marti se zablisejo oči togotno, in zaničljiv smeh ji zaigra na obrazu.

»Sedaj boste videle!« namigne Marta tovarišicam.

Ko so srečajo, Marta ustavi Lenčiko.

»Kje si bila?«

Martine oči obvisne na prstanu. Zareži se tiho in se začudi: »Lej!... Lej!... Pa imaš že prstan?... Kdo ti ga je pa dal?«

Lenčika zardi in izkuša skriti roko.

»Beži!... Beži!... Kdo bi mi dal prstan?«

Pa Marta ugrabi njeno roko in kaže prstan tovarišicam: »Vidite ga? A-ha, ti ga je dal?... O, saj sem vedela!«

»Sama sem ga kupila...«

»Nikar ne taj!... Vsa fara že ve... Komar Marko ti ga je dal!«

»Je!« zavrisne Lenčika.

»Ti si dala njemu, srce', on pa tebi prstan!«

»Hehehe!« prasnejo v smeh Marta in tovarišice.

Lenčika bi bila od sramote skoraj skoprnela. Nikamor ni mogla pogledati, niti odgovoriti ni znala, kaj izrga se in zbeži domov.

»Vidite jo!... Vidite jo!... Ima ga!« se grohotajo za njo dekleta.

»Pa ga ne bo dobila!« se grozi Marta.

VII.

»Čak!«... Tako se je grozila Rojnikova dekla Marta Skendrovi Lenčiki in je povsod pripovedovala, kako tišči Lenčika za Markom.

Snide se Marta ob priliki z Markovo svakinjo Jerico, ki je tudi nekadašnja nosila prstan... pa vpraša hinavsko: »I, kaj pa vaši pravijo, da sta si vaši zet Marko in Skendrova Lenčika tako?«

»I, kako?« se začudi Jerica.

»I, tako, da se imata.«

»Ta dva?... Beži, beži!...«

»I — tako, res ne veste?... O, saj se mi je precej zdelo!«

»Saj tudi niš nič!«

»I, sveda ne!... Pa je!... Pa se imata!... pa jaz vem!... Zakaj pa nosi prstan?«

»Kdo?«

»Ta Lenčika!... In Marko ga ji je dal.«

»Naš Marko?... Ne bodi, ne bodi tako poredna, pa me nikar ne draži!«

»No, saj pravim!... Tega nihče ne verjame!... Naposled bom pa jaz na laži... Pa ga nosi, in Marko ga ji je dal, poudarja Marta jezno, ker ji ni verjela.

V Jeričinem srcu vstane sumnja.

7

»I, kakšen pa je tisti prstan, o katerem praviš?«

»Zlat, pa precej širok in z rdečim kamenčkom na vrhu.«

»Pa si ga videla?«

»I, kajpak! Drugače bi pa ne mogla govoriti. Oni dan sem Lenčiko za roko prišla, pa sem si ga ogledala. Prav tak je.«

»Pa ga je on dal?«

»I, kdo pak? — Saj sem ji tudi povedala, ker jaz vem vsem kakor drugi ljudje... O, ta dva se imata! Pa še kako!...«

»Kaj pa veš?...«

Marte ni bilo treba prositi.

Jerica je kmalu vse vedela, zakaj Marta ji je na drobno razložila, kaj je videla, in povrh, kar si je še izmislila.

»Torej zato ni privoščil prstana meni, da ga je dal njej... O, jaz vama zmešam!« si misli Jerica, in jeza jo je oblivala.

»Pa so vaši zadovoljni, da jo vzame?« izprašuje Marta nadalje.

»Naši?... O, da le svedo, mu bodo še pokazali!«

»Kaj mu morejo? — Nič!«

»O, boš videla! — Tako?... Prstan ji je dal!...«

»Dal... dal!...«

»Pa ga bo tudi nazaj dala... Njegov prstan bom jaz nosila.«

»Ti?...«

»Jaz!... Saj so naši rekli, da mora vzeti mene, pa me tudi bo, zakaj sem mu pa delala?«

»Tebe bo vzeli?... A, zato!« se začudi Marta, in obraz se ji podaljša.

»Zato! Zato... Vidiš, tako je, in prstan bo moj...«

»Tvoj?« se zareži Marta škodoželjno.

»Moje!«

»Saj ti ga ne bo dala nazaj!«

»Ga ji bom pa vzela!«

»Ti?... Hehehe!...«

»Jaz!... Boš videla... Ko jo dobim pa jo razčesam da me bo pomnila.«

»Hehehe... Pa se udarita... za moč!«

Ta reči gre Marta svojo pot in modruje: »Lej lej, pa ga dobi, ako moreš!... Dve silita vanj! O, ko bi bil Marko pameten! Od teh nobene, prav nobene, saj je nas drugih dosti, ki smo gorje in pametnejše. Ej, kako se ti ta Jerina nese, kakor bi nosila Marka že v žepu!... O, ko bi jaz mogla Marku oči odpreti!...«

Jerica je pa odselej imela druge večje skrbi.

»Moj prstan!... Moj prstan!... In ta mleza ga nosi!... Uhi!... Razčesnem jo, ko jo dobim, pa ga ji vzame!...«

S tem strašnim naklepom v sru je Jerica odalež ostrezala Skendrovo Lenčiko. Pa ji kar ni mogla blizu. Ob delavnikih sta se še kje srečali, pa takrat Lenčika ni imela prstana, pa ni mogla Jerica začeti, dasi je vse pokalo po njej. Zakaj potlej je bila zvedela tudi od drugih, da nosi Lenčika prstan.

Dobro je, da hodijo deklički nadlegovati za moža preljubega sv. Antona. Ta je že marsikatero dekle uslišal, ko se mu je goreče priporočala. Tam se dobe dostikrat tudi tekmovalke, ki druga drugo izpodjedajo, pa se domeniijo ondi z lepo ali grdo o svojih vzornikih, kar časih koristi...

Torej tam pod bibrum, ki na njem kraljuje sv. Anton, se snideta neke nedelje Jerica in Lenčika; Lenčika se je vračala s tovarišicami od sv. Antona, Jerica pa je spela s tovarišicami k njemu na hrib...

»Vendar enkrat!« vzdihne Jerica hvalečno, ko vidi prihajati Lenčiko.

Strese se, ko se nekaj zabliska na Lenčikini roki.

»Uji!... Čak!... Sedaj boste nekaj videle!« reče tovarišicam.

»Kje ste bile?« se začne osorno Jerica in stopi pred Lenčiko.

»Zgoraj!... Kam pa ve?«

»Pa gor!«

»Kaj imaš pa tukaj le?... He?... Pokaži!« Jerica spretno ujame Lenčikino roko in brž pogleda prstan.

(Nadaljevanje prihodnj.)

Mali izvidnik

Edmund de Amieis

»Ali vidiš ljudi?«

»Ne. Najbrž so skriti v žitu.«

V tem trenutku je zaživela krogla visoko v zraku in se izgubila nekje daleč za hišo.

»Pridi doli, deček!« je vzkliknil častnik. »Za gledali so te. Ne potrebujem drugega. Pridi hitro doli!«

»Ne bojim se,« je odvrnil deček.

»Pridi doli!« je ponovil častnik. »Kaj vidiš na levi?«

»Na levi?«

»Da, na levi.«

Deček je okrenil glavo na levo. V istem hipu je zaživela druga krogla, nižje od prve. Deček je vztrepetal.

»Presneta reč!« je vzkliknil. »Prav name so se spravili!«

Krogla je švignila tik mimo njega.

»Doli!« je zaklical častnik zapovedujoče in razdraženo.

»Pridem takoj,« je odvrnil deček. »Ne bojte se, saj me ščiti drevo. Hočete torej vedeti, kaj je na levi?«

»Da. Toda pridi doli!« je znova zaklical častnik.

»Na levi,« je zaklical deček in se sklonil naprej. »Na levi, kjer je kapelica, se mi zdi, da vidim...«

Tretjič je zaživelo po zraku in v istem hipu se je deček začel spuščati navzdol. Nekaj časa se je oprijemal debla, nato pa je padel z glavo navzdol in s razprostrtimi rokami.

»Praklet!« je vzkliknil častnik in stekel k drevesu.

Deček je padel na tla in obležal z razproštrtimi rokami. Iz leve strani prsi mu je curjela kri. Narednik in dva vojaka sta skočila s konja. Častnik se je sklonil in mu odpel arajco. Krogla mu je predrla levo stran pljuč.

»Mrtev je!« je vzkliknil častnik. »Ne, še živi!« je odvrnil narednik.

»Ohi! Ubogi deček! Pogumni deček!« je zaklical častnik. »Pogumi! Pogumi!«

»Ubogi deček!« je žalostno ponovil častnik.

»Ubogi in pogumni deček!«

Približal se je hiki, snel z okna trobojnico in jo kakor mrliški pri razgrnil preko dečka. Le obraz mu je pustil razkrit. Narednik je razvrstil poleg trupla dečkove čevlje, čepico, nož in palico.

Še nekaj časa so stali molče poleg njega. Nato se je častnik okrenil k naredniku in mu dejal:

»Poslali bomo ambulanco, naj ga pride iskat. Padel je kot vojak, zato ga bodo tudi pokopali vojaki!«

Po teh besedah je malemu mrličku poslal z roko poljub in zaklical:

»Na konje!«

Vsi so v hipu izpolnili njegovo povelje. Oddelek se je strnil in nadaljeval svojo pot.

Nekaj ur pozneje je bil mali deček deležen vojaških časti.

Ob sončnem zatonu so se italijanske prednje čete blizale sovražnim postojankam po isti poti, po kateri je zjutraj šel izvidniški oddelek. Sprejela sta korakali dve vrsti bersaljerjev, ki so pred nekaj dnevi s svojo junaško krvjo namočili grič Sv. Martina. Vest o dečkovi smrti se je raznesla med temi vojaki še preden so zapustili taborišče.

Cesta, ob kateri je smel majhen potofček, se je vila nedaleč od hiše. Ko so prvi častniki zagledali mrtvega dečka, ležčega pod jesenom in pokritega s trobojnico, so izdrli sablje in ga z njimi pozdravili. Eden izmed njih se je sklonil nad breg potofčka, ki je bil ves pokrit s cvetjem. Utrgal je dve cvetlici in jih vrgel na mrlička. Tedaj so tudi vsi bersaljerji, ko so dospeli do istega mesta, trgali cvetje in ga metali na dečka. Prav kmalu je bil pokrit s cveticami. Vsi častniki in vojaki so ga mimogrede pozdravljali. »Zbogom, mali Lombardijec!« — »Bog s teboj, pogumni deček!« — »Tebi, zlatolasek!« — »Živijo!« — »Slava ti!« — Eden izmed častnikov mu je vrgel svoje odlikovanje, drug ga je šel poljubiti na čelo. In cvetje je neprestano padalo na njegove gole noge, na njegova okrvavljena prsa, na njegovo zlatolaso glavo. On pa je spal v travi, zavrt v svojo trobojnico. Smehljaj se je ubogi deček, kakor da bi slisal te pozdrave in bi bil srečen, da je dal življenje za svojo Lombardijo.

(Nadaljevanje prihodnj.)

Zivljenje na zvezdah

Po velikih in močvirnih ravninah raste velikanška trava, ki se s njo hrani največja pošast, tako imenovani diplodokus, ki je visok kakor stolp. Od vseh strani se sliši tuljenje, žvižgi, sikanje, od vseh strani je opaziti medsebojne pokolje velikih pošasti, ki se borijo za prevlado in za življenjski obstanek. V tem prebujnem rastlinstvu še ni mesta za cvetice in za drobne ptičke. Toda po soparnem zraku je slišati štelet kožnatih kril tako imenovanega pterodaktila, ptica, ki ima osem metrov široka krila, na koncu kril pa prste.

In ko se dvigne ogromni ihtiozaver iz vode ter gre počivat v okrilje velikih dreves, se zrcali v njegovih breizirznih, kakor diamant negibnih očeh krasna in velika zvezda, ki jo spremlja blesteča lučka. To je kraljica večernice, naša zemlja, ki se vidi od tukaj kot velika zvezda, in luna zraven nje kot majhna blesteča lučka.

In morebiti se kje na severnem tečaju Venere skriva v varnih volčinah bitje, pod žigir žalom že plamtisk razuma in ki je napovedalo neizprosni boj velikim in krvočelnim pošastim.

Dodaj smo si ogledali približno sliko Venere in Merkurja. Večja težava pa nastane, če si hočemo ogledati Marsa, ki je že preživel našo sedanost in predstavlja našo bližnjo bodočnost. Tu je narava manj zanimiva. Vsej zvezdi kraljuje razumno bitje, ki si je s svojim velikim razumom in z velikim napredkom v znanosti podvrlo ves planet svoji službi. Mars je oddaljen samo 110 milijonov kilometrov od nas.

Če v jasni noči pogledamo skozi daljnogled na Mars, opazimo lahko bele lise. To je sneg, ki pokriva Marsove tečaje. Te lise se pozimi razširijo, poleti pa se spet skrtijo. Morje je lahko spoznati po blatno modrakasti barvi, zemlja pa po rjavih madežih. Ta barva je povzročila med učenjaki marsikatero debato. Nekateri pravijo, da gre tukaj za nekake peščene puščave, drugi spet trdijo, da so predeli rodovitne zemlje, kjer raste rastlinstvo rjave, že bolj rdečkaste barve.

Nimamo razloga, zakaj ne bi verjeli, da ne bi imel nam tako soroden planet, kakor je Mars, podobnih pogojev kakor mi, torej tudi podobnega rastlinstva in podobnega živalstva. Predstavljati si moramo torej, da rastejo tam drevesa, ki so

podobna našim drevesom, in živali, recimo tigri, levi, krokodili, ki so podobni svojim vrstnikom na zemlji.

Ali biva na Marsu tudi kakšno razumno bitje? Kar tako izključiti tega ne moremo. Nikjer ni rečeno, da smo mi edina razumna bitja na vsem velikanškem prostoru, ki ga zavzema neizmerno svetovje. Ni pa tudi rečeno, da bi morala razumna bitja, ki se morda nahajajo kje na kakšni drugi zvezdi, imeti ravno tak telesni ustroj kakor človek na zemlji. Nihče ne ve, ali imajo ta razumna bitja nos v obliki človeškega nosu ali pa v trombasti obliki, ali imajo roke ali krila. Lahko rečemo, da imajo oči, da imajo ušesa, ne moremo pa spet reči, da imajo ta čutila isto obliko kot človeška čutila.

Nedvomno pa je, da je njihov razum, seveda če ta bitja sploh bivajo, ravno tak kot naš razum. O tem naj bi pričali veliki kanali, ki se vlečejo čez celo površino Marsa. Človek bi o teh kanalih res mislil, da je to mojstrsko delo razumnega bitja, ki je s svojo podjetnostjo in visoko razumsko sposobnostjo izkopal tako velike kanale. Morda pa so to le nekaki znaki, s katerimi sporočajo Marsovci svoje misli nam ali pa prebivalcem kake druge zvezde.

Med Marsom in Jupitrom je nekoč krožila zelo lepa zvezda, ki pa se je zaradi neke nesreče v svetovju razbila in se razletela na veliko majhnih kosov. Ti kosi, imenovani asteroidi, krožijo še vedno dalje okrog sonca. Nekateri niso večji, kakor velika hiša. Vedno odkrije kok nov asteroid. Otročje bi bilo verjeti, da so ti kosi obljudeni. Toda če bivajo kaka živa bitja na Jupitru, bi bilo zanje zelo hudo brez teh nebesnih teles. Jupiterci vidijo namreč sonce petkrat manjše kakor mi in so zato v sedem in dvajsetkrat manjši svetlobi kakor mi. Asteroidi pa jim žarijo podnevi kot prijazne lučke in jim pomagajo po svojih skromnih močeh razsvetljevati polmrak. Če je podnevi na Jupitru bolj pusto, je pa toliko lepše ponoči. Jupiter ima namreč kar štiri lune. Kako krasno mora biti takrat, ko slučajno vse štiri lune vstajajo v istem času izobzorja! Tri izmed njih dajejo od sebe modrikasto luč, ena izmed njih pa rumenkasto. To morajo biti krasne noči, svetle kakor dan, bajne kakor umetno razsvetljene noči!

Seveda je vse to govorjenje in sklepanje o prebivalcih na zvezdah le pogojnega značaja. Teko bo kdaj z gotovostjo reči, ali bivajo živa bitja na zvezdah ali ne. Mi moremo ugotoviti samo pogoje za življenje, če pa življenje v resnici je, je že drugo vprašanje.

Dva prijatelja

Dva prijatelja sta se sedla na zelenem gričku, odkoder je kraljevala prijazna cerkevica nad tiho dolino. Sedla sta na mehko travo in se potopila v razgovor.

»Izgubil sem smisel življenja,« pravi prvi. »Doživel sem hudo trpljenje, izgubil starše, izgubil brate in sestre, izgubil ljubljeno nevesto. Ne vem, kaj naj še iščem na svetu.«

»Živel sem brezskrbno in lahkomišlno,« pravi drugi, »dokler nisem videl, kako človek trpi. Videl sem trpljenje umirajočih, stok in jok ranjenih, muke gladujočih. Sklenil sem, da spremenim življenje in se ves posvetim lažjemu trpljenju. Končno sem našel smisel življenja.«

»Moje trpljenje je preveliko,« nadaljuje prvi, »da bi mogel vztrajati pri dobrem. Na svetu ni več pravice. Greh in krivica gospodujeta na zemlji, krepost je ostala le za stare ženice.«

»Ko sem videl, kako so ljudje padli globoko v blato življenja in se oddaljili od Boga, mi je bilo jasno, da moram stopiti mednje in jim oznanjati lepoto življenja po Bogu. Sklenil sem, da se svetu odpovem in se ves posvetim svojemu bližnjemu.«

Medtem se je nebo zagrnilo s temnimi oblaki in grozila je huda nevihta. Prijatelja sta se umaknila pod cerkveno streho in tam nadaljevala pogovor.

»Spoznal sem,« pravi prvi, »da je bilo vse moje pehanje v življenju brez haska in nesmiselnost. Čemu sem bil sploh na svetu, ko sreče, za katero hrepeni srce, sploh nisem nikoli okusil! Če je Bog, je ta Bog krivičen, kajti položil nam je v srce nekaj, česar potem ne moremo doseči.«

»Boj se Boga!« pravi drugi, »kajti tvoje besede so bogokletne. Bog nas ni ustvaril le za srečo v tem življenju, ampak za srečo po smrti.«

Komaj drugi prijatelj to izreče, že se zabliska, strašno zagrmí, in prijatelj se zgardi od strele zadet. Strela je udarila v zvonik, šla ob strelovodu nazvalj in ubila drugega prijatelja, ki je slonel ob strelovodu.

Smrt nobled je strel cel prvi prijatelj v svojega mrtvega tovariša.

»Izpolnil bom tvoj sklep,« je končno spregovoril. »Zdaj sem našel smisel življenja.«

Smola barona Dorivala

Tedaj sem tudi opazil, kako zelo sem vam podoban. Že takrat ste hodili zmeraj gladko obriti. Od tedaj sem si privoščil marsikateri kra šalo, da sem kolovratil po ulicah v uniformi poročnika. Bilo je moje prvo gostovanje kot baron. Kakor otrok sem bil vesel, ko so me vojaki pozdravljali. Kmalu bi bil imel veliko smolo. Srečal sem žastnike iz vašega polka. Zamenjali so me s vami. Moral sem biti zelo previden, da se med pogovorom nisem izdal. Takrat sem slišal, da ste dali slovo vojaški suknji, ker ste na Angleškem dedovali. Pri tej priliki sem šele zapazil, da se znam v nevarnih položajih izredno mirno obvladati, čemur sem se sam čudil. Odlično sem se prelagal. Pripovedoval sem, da je stric postavil pogoj, da moram izstopiti iz vojske, če ne maram izgubiti dediščine. Mislim, da nisem bil daleč od resnice.

Dorival je tolkel po mizi malo iz jeze, malo od veselja. Zdaj mu je bilo jasno, od kod tisto šušljanje, ki se je trdovratno širilo po polku, češ da se je poslovil od vojakov zaradi dediščine.

»Gromska strela!« zavpije. »Zdaj šele sem si na jasnem, kako je prišel takrat tovariš v kazino na misel, da mi je pljusknil v obraz, češ da sem obesil poročniško suknjo na klia

zaradi stričevega denarja. Uršiča sem takrat trdo prijel. Torej tudi za tisti prepir vam moram hvalo vedeti!«

»Resnično mi je hudo, gospod Samostrel, da sem vam napravil neprijetnosti. Ni zmeraj lahko, pravo zadeti, kadar igrate vlogo koga drugega.«

»Takrat sem tovariša krepko odpravil in mu povedal, da se odpovem dediščini, če je stric pridejal kak pogoj, da moram vojaščini dati slovo. Ljudem sem povedal, da ostanem pri polku, če vojna izbruhne najsibo proti komurkoli.«

Za časek sta oba obmolnila. Emil Sepec si je prižigal cigaro, kakor da ima še nekaj za plotom. Bolj resno ko doslej pravi:

»Poslovno bi bila na jasnem, gospod Samostrel. Rekel sem pa vam že spočetka, da sem imel važen vzrok, zakaj prizanam vašemu imenu. Niste nič radevedni, zakaj?«

»Hotel sem vas že vprašati —«

»Najprej drugo vprašanje: Vam ni nikoli na misel prišlo, da mora najina podobnost imeti vzrok, ki ne more biti daleč? Da se narava ni pošalila, ampak da podobnost nujno sledi iz zakona o podedovanju?«

Dorival poskoči.

»Kaj hočete reči?«

»Vaš oče, baron Jakob Miroslav Drago Samostrel je tudi moj oče!« pravi Emil Sepec. »Kaj se temu čudite?«

»Kako bi se ne!« jeclja Dorival. »Kako bi razvozljaj to uganko, nisem nikdar mislil. Umljivo vam bo vprašanje, gospod Sepec. Imate trdne dokaze, kar trdite?«

»Jih imam. Preden vam jih pokažem, mi dovolite, da vam nekaj nekoliko pojasnim. Niti pokojna mati ne jaz niava nikdar poskusila, da bi vlekla dobiček iz okoliščine, da so očetovi sorodniki premožni ljudje. Mati me je vzgojila, kakor me je pač mogla, tudi bi se dalo marsikaj oporekati načinu, kako me je vzgajala, vendar eno moram pibiti: Naučila me je spoštovati očetovo ime, najsi jaz na svetu prav malo spoštujem. Od očeta nisem podedoval samo neke podobnosti, temveč tudi nekatera nagnjenja in ker nisem mogel postati pristen aristokrat, sem postal, kaj bi dejal, ponarejen aristokrat, ki jemlje sredstva za ponarejeno življenje brez pomisleka tam, kjer se mu nudijo. Pa poslej bo drugače.«

Nasmehnil se je.

Kakor da so luskinje padle Darivalu z očes; tako preprosto, tako naravno se je razjasnila podobnost med njim in Sepcem —

»Ni treba nič več dokazovati,« pravi. »Verjamem vam. Vem, da je mati marsikaj z drugačnimi očmi gledala kakor oče. Od tod tista zagrenjenost, ki se je bolj in bolj poglobljala in pehala v nesrečo oba. Saj pač veste, da si je moj oče, najin oče, sam končal življenje. Ustrelil se je.«

Emil Sepec je potegnil zavojček pisem. Bila so stara, porumensela pisma, povezana s obledelim, rdečkastim trakom

Bela krajina. Na splošno kaže belokranjska letina še precej dobro. Le sadja bo nekoliko manj. — Zadnji čas so bile izvršene po zidanih nekaterih talvine. Oblast je tatovom stopila ostro na prste in kazen ne bo izostala.

Cerknica. Posestnikov sin Ivan Marcel se je mudil v hlevu pri živini. Pri tem ga je pritisnil vol ob pregrado in je fant pri tem dobil nevarne notranje poškodbe.

Male Lúče pri Metliki. Krošnjar Janer Štibler se je napotil te dni proti Novemu mestu. Med potjo ga je šofer vzel na avto. Pri Mačkovecu je Štibler padel z avtomobila in dobil hude poškodbe in ima tudi zlomljeno roko.

Vrhnika. Po štirimesečni odsotnosti se je vrnil iz Hrvaške zdravnik dr. J. Zupan. — Preteklo nedeljo je bilo žegnanje v Zafarju. Vaščani so gostom postregli s tečno hrano.

Z Dolenjskega. V kočevskih gozdih prav pridno nabirajo maline. Cena jim je 2,5 lire za kilogram. Doslej so nabrali okrog 28 ton malin. Kjer so maline obrane, nabiralec trgajo malinovo in robidje listje, ki se ga mnogo izvozi za čaj.

Novo mesto. Kakor čujemo, bo v kratkem prišel voziti avtobus na progi Ljubljana—Višnja gora—Trebnje—Novo mesto—Dolenjske Toplice in nazaj. — Dopisnice za dopisovanje z vojnimi ujetniki se dobe v pisarni Rdečega križa.

Vrhnika. V nedeljo ob pol sedmih zvečer gostuje ljubljanska drama v Prosvetnem domu s Knikijevo dramo »Via malac. Vsi vljudno vabljeno! Lápovec pri Aldovecu. Pri nabiranju gob je našel v gozdu nabito vojaško puško posestnik Ignacija Koncilija. Puška se je po nesreči sprožila in mu je kroglja obitčala v roki.

Trebnje. Tečaj italijanske imamo ob ponedeljkih, središč in petkih. — Kdor še ni prijavil pri občini žitni pridelek, naj to stori takoj. — Prišli smo s popravilom pota Rodine—Poltar—Gradišče in Dobrava—Rihpovec.

Mirna peč. V kandijsko bolnišnico so pripeljali bivšega župana Janeza Oparo iz Mirne peči. Iz hoste je vozil drva. Na slabem kolovozu se mu je voz prevrnil in ga tako nesrečno zadel po desni nogi, da mu jo je zlomil. Želim ga Opari skorajšnjega ozdravljenja!

Novo mesto. Na Jernejevo so iz bližnje in daljne okolice v mesto pribiteji dolenjski kmetje in prignali na prvi novomeški sejem za obvezno oddajo kladne živine. Kmetje so prostovoljno pripeljali dovolj živine, ki jo je komisija po večini

IZ RAZNIH KRAJEV

kar najbolje ocenila. Živahno ni bilo le na sejmšču, marveč tudi na Glavnem trgu, kjer si je kar lepo število sejmarijev postavilo stojnice z blagom, za katerim je sedaj s strani podeželskega ljudstva povpraševanje. Živahno je bilo seveda tudi po vseh novomeških gostilnah, kamor so si prodajalci in kupovalci hodili gasiti žejo.

Slovenska zlata maša v Slav. Požegi

Redke so zlate poroke in zlate sv. maše, edinstvena je bila proslava zlata maše bivšega poljičanskega g. župnika Franca Čilenška v Slavovski Požegi na Marijin praznik 15. avgusta. Prisostvovalo je izredni slovesnosti 80 njegovih sobratov. Pri oltarju v kapelici nadškofijskega konvikta sta starčku stregla poljičanski rojak župnik g. Franc Babšek in domači kaplan in provizor g. Petančič. Pridigal mu je dekan g. Jožef Ozmič. V svojem lepem govoru je očitel tek njegovega življenja. Zlatomašnik je bil rojen dne 28. maja 1867 v Zalcu, v duhovnika je bil posvečen 15. avg. 1891. Kot kaplan je služboval pri Sv. Marku v Kostrivnici, odkoder je prišel za provizorja v Stoprce. Od 1. okt. 1901 pa je bil župnik pri Sv. Križu v Poljičanah. Njegovo življenje je bilo dolga doba dela, molitve in trpljenja.

Pri slavnostnem obedu, ki je zanj poskrbel blagi ravnatelj konvikta g. Jelič, je jubilantu spregovoril g. kanonik Zagar, ki je v izklesanih besedah proslavil g. Čilenška kot moža dela za dušo in za domovino. Kakor se je v svojem življenju 45 krat povzpel na Triglav, tako naj ga Gospod vodi, da se bo povzpel do nebesnih višav, to je bila želja vseh njegovih sobratov!

Ločna pri Novem mestu. Ono soboto zvečer ob pol desetih se je v Ločni pri Novem mestu na njivi, ki je last g. Julija Kobola iz Novega mesta, vnel štani slame, ki je kljub takojšnji pomoči novomeških gasilcev malone vsa pogorela. Sumilo, da je požar zanetil sčinskih roka. Slama ni bila zavarovana in trpi lastnik občutno škodo.

Primskovo pri Litiji. Ze dolgo se nismo nič oglašali. Primskovo je bolj reven kraj. Letos ni bila letina kaj prida. Žita je veliko manj, kakor druga leta. Sadja ni nič videti; tu pa tam kakšno jabolko. Edino vinogradi kažejo dozaj še precej dobro. — Umrlj je pri ljubljani mož Anton Lavrič pd. Hribarjev atek z Gradišča. Mož je bil znan blizu in daleč, posebno ker je včasih povedal kako muhasto in po njegovih harmonikah, ki jih je še vedno rad vlekel, čeprav mu je bilo blizu 80 let. Bil je seveda zvest naročnik »Domoljuba« in ga je vedno rad prebiral. Več let je županoval občini Gradišče, svoječasi občini Primskovo. Za slovo so umrlemu položili na grob mnogo vencev in so mu primskovski pevec zapeli žalostinke.

Mokronog. Zadnji popis prebivalstva je pokazal, da ima naša občina 538 družin z 2314 prebivalci. Od teh je 1076 moških in 1238 žensk. — Romanje na Zalostno goro pri Mokronogu na Jernejevo soboto in nedeljo, 23. in 24. avgusta, je bilo letos mnogo manj obiskano kot druga leta. Včasih je prihajalo precej romarjev tudi iz Stajerske in celo iz Hrvaške, saj je ta sloveča božja pot znana daleč naokoli.

Zaga pri Kostelu. Te dni v zgodnjih jutranjih urah je nastal požar v hiši posestnika Letiga, ki je zgorela z vso opremo do tal. Gospodar je rešil sebi in družini samo golo življenje. Ogenj je zajel in uničil tudi gospodarsko poslopje sosedu Zagarja. Vojakstvo gre hvala, da ni zgorela še Zagarjeva hiša.

Prekmurje. Vojasna uprava v naši deželi je 3. avgusta nehala posloovati. Njene posle so prevzela civilnopolitične oblasti. Soboška garnizija šteje do 300 vojakov, ki so po večini Slovaki in Rusini. — Kmetijska šola v Rakifanu, ustanovljena pred dobrimi šestimi leti, posluje dalje. Novi ravnatelj je sedaj J. Šiftar, ki je bil profesor na kmetijski šoli v Mariboru. — Nova cena za odkup pšenice je določena na 30 pengov (300 din) za 100 kg, rži pa na 28 pengov. Zaloge so morajo do 31. oktobra ponuditi na oddajo, ker se pozneje dobi na žito 10% manj.

»To vem!« reče Emil Sepec. »Eno tih pisem je napisal nekaj ur pred smrtjo. Takrat sem bil star osem let. Nekega mrzlega zimskega dneva je mati potovala z menoj na pogreb. Od daleč sem gledal, kako spuščajo krsto v grobnico. Takrat sem vas tudi prvič videl.«

Sepec vstane.

»Mati je,« pravi Dorival, »po očetovi smrti od jeze in žalosti sežgala vse, kar je spominjalo nanj. Hvaležen bi vam bil, če mi prepusite za nekaj dni pisma. Enkrat bi rad posvetil nekaj ur očetu in mislim, da bi me pisma bolj zbližala očetu kakor pripovedovanje sorodnikov. Daste?«

Za hip se je Emil Sepec obotavljal.

»Imate pravico do njih,« reče. »Spravite pisma; pri vas so bolj spravljena kakor pri meni. Policija je večkrat tako — tako usiljivo radovedna!«

»Jutri jih spet lahko imate.«

»Jutri bom že daleč od tu,« se zasmeje Sepec. »Obdržite pisma. Naj vam bodo v nekako povračilo za neprijetnosti, ki ste jih imeli zaradi mene in jih utegnate še imeti. Pozdravljeni!«

»Spomnite se name, kadar boste potrebovali pomoči! Kadar —«

»Zahvalim! Z Bogom, gospod baron!«

Pokloni se po vseh pravilih lepega vedenja in — zapre vrata za seboj.

Ko je hotel iti Dorival ured. pozneje ven, je pograbil policijsko izkaznico. Nikjer je ni mogel najti.

13.

Na vrtu konzula Rožiča, poleg prostora za lena, skrita za grmom rumenocvetčega češmaja je bila gugalnica.

V gugalnici je sedela Ruta Rožičeva.

Njen brat Mirko, ki mu je živznoa tvrdka, kjer si je spopolnjal trgovsko znanje, dala nekaj dni počitnic, je zakopalil stal poleg gugalnice in si je krčevito prizadeval, da bi ji povedal najnovejše roparske povesti iz vele-mesta. Pa ni imel prave sreče. Ruta je rekla zdaj da, se pa tudi potrudila, da je rekla ne se zasmejala vmes prisiljeno in se je zdelo, da se zanima veliko bolj za temne bore, ki so se jim delila v popoldanskem soncu svetila rdeče.

»Mojdun, si dolgočasna!« pravi slednjič razžaljeni brat.

»Misliš?«

»Mislim, mislim, da veš! Kaj pa je prav za prav s teboj?«

»Nič.«

»Goska neumna!« reče brat Mirko z ono sproščeno odkritosrčnostjo, ki jo imajo po navadi bratje do sestre.

»Takih izrazov se pa le kar odvadite pripomni Ruta mirno.

»Si že spet zaljubljen?«

»Prvič sploh nisem bila nikdar zaljubljena, drugič zdaj ta hip prav gotovo nisem zaljubljena, in tretjič te to nič ne briga!«

Srdite besede, ki so bile pod prvo in drugo točko gladko zlagane kakor uradni preklici v časopisih, so Ruti kar dobro dele. Zadovoljno se je zagugala. Zdaj je celo sama verjela, da ni bila zaljubljen! je poseben pojav, da se dosti ljudi najboljše sami sebi nalažejo, če laž prav glasno in razločno povedo. Kako vendar lepi so bori...

Hipoma je Ruta odrevenela.

Prav lahko je gledala iz gugalnice v sobo na terasi, kjer so bila okna na stečaj odprta.

»Mirko!«

»Kaj čes?«

»Obiske imamo.«

»Naj jih imamo,« zabruna brat. »Meni je kar dobro tukaj.«

»Ti, Mirko!«

»Kaj!«

»Bodi vendar prijazen —«

»Jaz sem zmeraj prijazen in povej — kakšen obraz pa imaš? Gledaš kakor da bi muho požrla. Hm — najbrž si pri kosilu preveč jagod pojela! Trebuh boli?«

»Nikar se ne norčuj!« prosi Ruta prisrčno.

»Bodi enkrat izjemoma prijazen in ljubezniv, pojdi noter in poglej, kdo je prišel na obisk. Mene — mene strašno glava boli — strašno rada bi se potuhnila, če se le da.«

Mirko se je lepo vzdignil.

»No, pa grem,« reče, »ker si ti.«

Komaj da je Mirko odpetal, je že skočila Ruta v velikem skoku iz gugalnice, hitela za češminje in bulila v sobo na terasi.

Strašno!

Zalitev, da ji ni para! Zdaj čele se je pokazalo, da si mora trapasti sen iztrgati iz srca — in naj še tako zabolj!

Viteštvo je bilo te sredstvo do cilja.

Skromno samozatajevanje ni bilo sicer nič drugega kakor preračunan vadij za obsežnejšo in bolj plodonosno igro. Od stunda bi se bila najrajši zadušila. Tamle stoji, njen vitez. Tamle stoji gospod Emil Sepec, v sprejemni sobi rodne hiše! Pač pripravljala novo naklado priljubljenih posebnosti: ženitovanjsko sleparijo!

(Nadajevanje prihodnjic.)

Zenski svet..

Ptički

V hladni senci v sadovnjaku je sedel starček. Vse naokoli je vladala tišina. Okrog njega pa je frfotala cela jata ptičkov, ki so mu živkajoč sedeli na ramena in na glavo. Pobirali so drobljince, katere jim je starček metel na tla. Nekateri so bili celo tako pogumni, da so jedli iz njegove roke.

Videlo se je, da je starček srečen. Osrečevala ga je zavest, da ga imajo ptičice rade, morda pa še bolj to, ker je mogel storiti nekaj dobrega.

Mala Anica je prišla v sadovnjak z materjo, ki je dedu prinesla malico. Začuden je gledala, kako se ptički dedka prav nič ne boje.

»Kaj pa daje dedek ptičkom, da se ga nič ne bojijo?« je vprašala mater.

»Kruške drobljince,« ji je pojasnjevala mati. »Samo kruh?« se je začudila Anica. »Toda jaz jim hočem dati svojo slaščico. Gotovo bodo k meni še rajši prišli.«

Približala se je dedu, začela drobiti svojo slaščico in z ročico vabiti ptičke: »Pridite, pridite!«

Toda ptički so prestrašeni odleteli.

Uboga Anica je žalostno gledala za njimi.

»Saj sem jim hotela dati slaščico, ki je vendar boljša od kruha,« je dejala ter vprašujoče pogledala mater in deda.

Starček pa je vzel Anico na kolena in jo pobožal po lasih. Smehljaje se ji je dejal:

»Veš, Anica, kdor hoče pritegniti k sebi ptičke iz srca, ni dovolj, da jim daje kaj dobrega, pač pa se mora potruditi, da jim da tako, kakor je njim najbolj všeč.«

Ali je dolžnost težka?

Nekdo je vprašal mater, ki je imela osem otrok, katere je morala vzdrževati s svojim delom: »Kako morete vendar prenašati takšno breme? Ali ni to preveč za vaša ramena?«

»Ljubim jih,« je preprosto odgovorila mati.

Neka druga mati, katero so vprašali, koliko otrok ima, pa je odgovorila: »Tisti, ki jih ljubi, jih ne šteje.«

Če znamo svojo dolžnost vzljubiti, nam ne bo več težka. Radi jo bomo opravljali in šli celo preko nje.

Med štirimi očmi

A. T.: Tudi pijanca je mogoče spreobrniti, če še ne popolnoma, pa vsaj tako, da svojo razvado omeji. Priznate se, da bo vaš dom prijeten, da vašega moža ne bo mikalo drugam. Bodite do njega ljubeznivi in uslužni. Če mu bo v vaši bližini prijetno, gotovo se bo sili drugam. Saj kakšen kozarec vina spiše lahko tudi doma. Če žena moža pridiga, posebno kadar je pijan in ga celo zmerja, brez dvoma doseže ravno nasproten uspeh.

O. B.: Ples sam na sebi ni nič slabega. Nevaren in slab postane le zaradi okoliščin. Plesa v ožjem krogu (pri poroki, med samski) se mora tudi resno dekletu udeležiti, če jo to veseli. Pestra družba in alkohol, posebej če se plesna veselica zavleče pozno v noč, ima nemalokrat neodno posledico, posebno za prav mlada neizkušena dekleta.

Žena v pogovorih

Kjer žena gospodari, tam volk mešari. Mati je mati, čeprav iz plota spletena. Oko in lice kažeta vrednost device. Vsaka ženska ima svojo bud. Žena krh peč, nikogar poleg sebe nebe. Ljupana deklica — umazana ženica. Kjer oče kaznuje, mati pomiluje, odgoja taka — je prazna tilka. Mati za hčerjo plače, hči pa na plesu skače. Očeta in matere ne žali, sicer ti areta preide. Pri poroki roke vežejo, po njej se pa oči o-vežejo.

Kaj se dete uči v enem letu

V prvem mesecu se dete še ničesar ne zaveda, vaj njegovih gibi so le nagonski. Tudi to, kar mali smatra za nasmeh, je le mehaničen pregib ust.

V drugem mesecu skuša otroček že sam dvigniti glavo. Tudi že daje od sebe neke glasove, ki niso podobni navadnemu kričanju. Mati si domišlja, da bo otrok že kmalu govoril, toda dete na to še dolgo ne misli. Ti glasovi izvirajo le od tega, ker se dojenčku razvijajo glasilke. V drugem mesecu tudi še ne loči matere od drugih ljudi.

V tretjem mesecu življenja dete čudovito napreduje. Začne se zanimati za ravnovesne glasove in obraze glavo proti svetlobi. In kar je najlepše, začne spoznavati svojo mamico. Ko se mu približa, se ji nasmehuje. Kako srečen trenutek za mater, ko se ji dete prvič nasmehlja!

V četrtem mesecu začne dete grabiti za stvarmi, katere mu pokažemo. Od začetka je otrok neroden, ker še ne zna ugotoviti prave razdalje. Saj otroci hočejo doseči tudi zvezde in mesec. Šele pozneje jih življenje nauči, da ni mogoče vsega doseči. V tem mesecu zna malček že držati punčko ali žogo. Tudi more samostojno držati glavo pokonci.

V petem mesecu se dete že bolj zaveda svojih gibov, ki postajajo bolj smotni in točni.

V šestem mesecu pa otroček že pozorno gleda mamico, ki ga uči govoriti, in prvič se iz njegovih ust izvijejo besede »mama«, »papa«. Več pa ne spravi skupaj. Zato pa mu začne rasti prvi zobki.

V sedmem mesecu otroček že ve, kaj mati od njega hoče. Dobro ve, kdaj je čas za kopanje. Tudi že poskuša stati.

V osmem mesecu pa že korajžno stoji. Vendar pa se matere ne smejo vznemirjati, če njihov malček v tej dobi še ne more stati. Marsikateri otrok se pozneje spravi na noge, a začne prej kocabati. V tej dobi otroček tudi že razume kratke ukaze, če se nanašajo na njegovo igralko ali pa na hrano.

V devetem in desetem mesecu otrok že bolj napreduje v razumevanju besed, ne more pa še govoriti. Le nekaj posameznih slogov spravi skupaj; razume pa že zelo mnogo.

V enajstem in dvanajstem mesecu napravi svoje prve korake. Ko dopolni eno leto, pa že kar korajžno koraka po sobi. Toda mamice naj se ne vznemirjajo, če njihov mlajček še ni tako priden.

Nemalokrat je razvoj nekoliko bolj počasen, toda to nič ne škoduje; saj ima otroček še vse življenje pred seboj in torej dovolj časa, da se še marsikaj nauči.

DAJ MI SVOJE
SRCE

Jolanka Gerely

II. Ni pravi

Enakomerno drda vlak mimo bogatih mest, beth vate, polji in travnikov in zavije med gozdne gore. Štefki kar žare oči, ko ji plava pogled po pokrajini. Vozi se na počitnice v gorsko mesto, Zelfe in načrti se ji kar sami sproščajo. Kako prijetno bo priti med mlade ljudi, ki niso ne sošofke ne sorodniki ali resne gospe iz društva, temveč nje enaki... ki čutijo in mislijo, kakor ona.

Ko privozi vlak iz predora, že zagleda Štefka znano mesto. V dolini leži med zelenimi pobočji gora. Že čuti duh po smrečju. Še kratek suneč in vlak se ustavi.

Mlad, visokorasel gospod pozdravi Štefko s prijaznim nasmehom in lepim poklonom: »Dobrodošli Štefka, ali me še poznate?« »Seveda, Stanko! Davno je že, kar sva se videla, vendar sem vas takoj spoznala.« Med potjo sta obujala spomine iz otroških let.

Štefke počitnice so potekale prijetno: izleti, spretnosti, vožnja po jezeru, domače zabave. Vesela družba, ki jo je obdajala, je bila v svojih zahtevah zelo preprosta. Štefka ni potrebovala razkošnih oblik, ne šminke in lepotic, pač pa je užila mnogo prijetnega razvedrila in ljubke domačnosti. Kljub vsemu je čutila, da jo nekaj loči od nove okolice: pogrešala je globlje hrane. Hodila je vsak dan k sv. maši, med dnevom je rada izginila v gozd ali na vrt s knjigo ali ročnim delom, da je lahko razmišljala o bodočnosti, polni lepe vsebine. Ljubezen tudi sedaj ni bila središčem njenih načrtov, čeprav je bila mnogo v družbi mladih gospodov. Tudi ni videla v vsakem moškem, ki ji je privoščil prijazno besedo, svojega bodočega moža. Presojala je življenje naravno in preprosto.

Stanku je bila Štefka vedno bolj všeč. Tudi ona je ljubila njegovo družbo.

Proti koncu poletja sta bila nekoč na sprehodu. »Povejte, Štefka,« jo Stanko brez ovinkov vpraša, »ali hočete kar vedno študirati? Ali se ne bi rajši poročili?« Štefka ga začuden pogleda. Vprašanje je bilo nekam šaljivo povedano, vendar čuti v besedah resnobo. »Doselej še nikoli nisem mislila na poroko,« ga zavrne. Govorila je resnico. Bila je, kakor večina deklet, ki sanjarijo le o ljubezni, ne žele pa si še družine.

»Štefka, vi se vse preveč zgubljate v učenih vprašanjih. Bog je vašo lepo dušo ustvaril zato, da bi z njo osrečevali družino.« Štefka ne odgovori: resnost trenutka jo prestraši. »Preveč razmišljate o življenju, ki je neke v bodočnosti,« nadaljuje Stanko, »življenje pa je čisto blizu vas, stegnite samo roko!« Ustavi se in prime Štefko za roko. Obema udari rdečica v obraz. »Če dovolite, če hočete, Štefka, bi vam jaz to življenje pokazal.«

Štefko sporeti: trenutek, o katerem sem sanjala, je tu... ali, Stanko ni pravil! Zakaj ne, tega bi ji nihče ne mogel razložiti. Saj ga ima srčno rada. Ni si svesta, zakaj ne more reči: da. Naravno čudno je, kako pravilno in hitro zna mladina presojati po svojem naravnem občutku. Seveda so to le čista srca, ki njihove strune ubira božja Previdnost. Tudi Štefkinemu srca se je zadela roka božja, da so v duši zavneli resnični zvoki o cilju njenega življenja. Bilo ji je popolnoma jasno: »Zakon je svet, velja za vse življenje. Ne smem ga sklepati, če nisem pripravljena sebe popolnoma darovati in sprejeti vse, prav vse nase.«

Stanko razočaran spusti Štefkin roko in stopi naprej. Začne ji pripovedovati, kako si zamišlja lepo družinsko življenje. Govoril je o možu, ki dela v javnosti in o ženi, ki skrbi za topla, prijeten dom.

Štefka vpraša: »Ali bi smela po poroki v službo?« »Kaj pa vendar mislite,« jo zavrne Stanko, »poročena žena, ki je v službi, vendar ne more dovolj skrbeti za moža in otroke. Nama to tudi ne bi bilo potrebno.« »Saj ne bi služila zaradi potrebe. Tudi v zakonu imam pravico nekaj obdržati zase. Čemu sem študirala? Kaj pa moj lep načrt?« mukoma ugovarja Štefka. »Ali naj se vse življenje ubijam s kuhanjem in pospravljanjem?« (Dalje prihi.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

Trije slovenski kmetovalci

V naši deželi se je začelo v osemnajstem stoletju kmetijstvo zelo pospeševati. Vlade evropskih držav so za kmeta takrat veliko storile. Res je, da so izvale kmečko politiko s tega namena, da bi povečale davčno možnost kmečkega stanu; toda bodisi tako ali tako, kmečka izobrazba se je v tistih časih začela dvigati, gojiti se je začelo umno kmetovanje, kmet je končno vendarle dobil priznanje, da je steber države.

V Avstriji je vladala kmečkemu stanu zelo naklonjena vladarica Marija Terezija. Izdala je vrsto ukrepov, ki so osvobodili kmeta izpod samovoljne oblasti graščinske gospode. Davčno moč je razširila na vse stanovce. Z robotnim patentom je določila razmerje med graščakom in kmetom, ter kmeta s tem dokončno rešila največjih krivic, ki mu jih je povzročila samovoljnost graščakov.

Vporedno z odloki, ki naj bi varovali kmeta, so bile izdane tudi mnoge naredbe, ki naj bi dvignile izobrazbo ljudstva in izpopolnjevale poljedelstvo kot temelj narodnega življenja. Na Francoskem je prav takrat prodrlo načelo, da je zemlja glavni vir novih vrednot v narodnem gospodarstvu in je treba zato njeno obdelovanje najbolj pospeševati. Enakih misli je bila tudi Marija Terezija, ki je proglasila kmečki stan za temelj in največjo oporo države.

Na polju izobrazbe je bila najvažnejša uvedba ljudske šole. Z njo je hotela vladarica dvigniti ljudsko izobrazbo. Na polju kmetijstva pa je bila prav tako važna ustanovitev kmetijskih družb, ki so pospeševale umno kmetovanje.

V naši domovini je delovalo tedaj med ljudstvom mnogo nesebičnih mož, ki so se trudili, kako bi svojemu narodu pomagali na najbolj uspešen način do gospodarskega izboljšanja. Med prvimi je treba omeniti komendskega župnika Petra Pavla Glavarja. Njegova zgodba je silno zanimiva. V obliki lepe povesti jo je opisal slovenski pisatelj Ivan Pregelj pod naslovom Peter Pavel Glavar.

Glavar je bil najdenček, ki ni poznal svojih staršev. V Komendi sta ga sprejela za svojega kmeta Basaj in njegova žena I. 1721. Tu se je vzgajal Glavar skupaj z drugimi Basajevimi otroki, od katerih je šel starejši sin Jernej kmalu v Ljubljano študirat. Tudi Peter je silno želel, da bi se izobrazil za kak učen poklic, toda Basaj je komaj zmogel stroške za svojega sina. Slednji se je Glavarju s pomočjo domačega župnika vendarle izpolnil srčno željo. Šel je v ljubljanske jezuitske šole, kjer je dovršil tri gimnazijske razrede. Med tem se je odpravil njegov pobratim Jernej Basaj v Gradec na visokošolske študije. Tudi Peter je prišel za njim v Gradec, kjer je končal gimnazijske in bogoslovne študije s takim uspehom, da si je pridobil naklonenost vseh svojih učiteljev. Bil bi že posvečen za duhovnika, ko so ga začeli mučiti dvomi o rojstvu in o starših, ki jih ni nikdar poznal. Ničče mu teh dvomov ni mogel pojasniti, ne domači župnik ne Basajevi. Končno mu da župnik nasvet, naj se obrne na komturja šempeterske komende, viteza Testaferata, ki je takrat bival na otoku Malto na Sredozemskem morju. Pot je bila za tiste čase dolga, polna težav in zaprek. Vendar se mladi Glavar hitro odloči in jo udari preko Ljubljane in Reke na Senj. Tu je moral po leta čakati na ladjo, ki bi jadrala na Malto. Služil si je med tem kruh s poučevanjem v hiši nekega trgovca in se dobro priučil laškemu jeziku. Šele spomladi ga je vzela neka ladja na krov in ga odpeljala proti zaželenemu cilju. Komtur Testaferata je sprejel Glavarja zelo ljubezno, ga obdržal celo leto pri sebi in ga končno poslal bogato obdarjenega k senjskemu škofu, da ga ta posveti za duhovnika. Na Traštu je pel Glavar svojo prvo mašo ter pohitel nato domov v Komendo. Stari župnik ga je z velikim veseljem sprejel kot svojega duhovnega pomočnika, kajti radi starosti ni mogel več sam opravljati svoje službe. Tu se je Glavar začel uvajati poleg svojega duhovniškega svanja tudi v kmetijstvo in sploh v gospodarsko vedo. Z veliko vnemo se je posvetil študiju, kako

bi mogel čim bolj koristiti narodu na polju gospodarstva. Veliko mu je koristilo pri tem tudi potovanje, ki ga je še enkrat podvzel na otok Malto ter odotod po Italiji spet domov.

Medtem je umrl komendski župnik ter zapustil svojemu kaplanu polovico svojega premoženja. Za njim je Glavar prevzel tudi upravo šempeterske komende. Zdaj se je njegovo delovanje za gospodarski dvig ljudstva začelo vedno bolj na široko in vedno bolj učinkovito razvijati. Na svoje stroške je sezidal šolo, poklical iz Kamnika za učitelja Jakoba Zupana. Naredil je veliko tudi pri zidanju novih cerkev. Njegovo gospodarsko delovanje v korist ljudstva pa se je začelo zlasti takrat, ko je kupil gospostvo Lanč-prež na Dolenjskem, in sicer za 25.000 goldinarjev. Sredi obilnih poslov mu pride vesti, da je njegov veliki dobitnik oboleva na smrt. Glavar hiti tretjič na Malto in dobi komturja še pri življenju. Bilo je to zadnje svidenje, ker je vitez kmalu nato umrl.

Glavar je nato postavil svojega gojenca Jožeta Tomeljna za beneficijata v Komendi, sam pa se popolnoma posvetil gospodarstvu. Na Dolenjskem je postavil opekarno, sezidal velik mlin, zidan kozolec, vinski hram, skedenj in uvedel novo mlatnico. Na sončnem kraju je dal napraviti velik vinograd, obsežen sadni vrt, čebelnjak s tremi oddelki za 200 panjev in razširil pristan, kjer je nastanil lepe plemenske bike. Ker je v okolici manjkalo jelovine in smrekovine, je dal nasaditi cele gozdove. Tudi je dal napraviti na lastne stroške novo cesto, ki je vezala novomeško cesto z Mirno. Kot član kranjske kmetijske družbe je Glavar prevzel drage poskuse o gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, o plemenitvi traja in gojenju čebel. V poznejših letih je gojil Glavar čebelarstvo v tolikem obsegu, da je imel večkrat po 400 do 500 panjev. Prestavil je tudi v slovenščino in pomnožil s lastnimi dodatki Janšev razpravo o čebelinih rojih. Vsej lanšpreški okolici je bil Glavar velik dobitnik. Pridnim gospodarjem je rad brez obresti posojal denar, da so si nakupili plemenskih bikov, ob slabi letini je odprl svoje kašče in dajal revežem žita za setev, ne da bi terjal povračilo. Leto 1748 je prineslo Glavarju veselo presenečenje. Obiskal ga je njegov pobratim in tovariš v študijah, Jernej Basaj, ki je med tem postal karloviški general ter bil povišan celo v baronstvo. Toda veselje se je spremenilo v žalost, ko je prijatelja iz mladih let nenadoma zadela kap in je kmalu nato umrl. Že dva tedna pozneje je tudi Glavar smrtno oboleva in 24. januarja izdihnil svojo blago dušo.

Med umne kmetovalce, ki so zasloveli daleč po svetu, spada tudi Valentin Cerne. Rodil se je l. 1732 v Šiški pri Ljubljani in umrl l. 1798. Proslavil se je kot konjerejec, sadjar in čebelar. Cerne nam ni ničesar napisal, nekateri trdijo celo, da je bil nepismen, a njegovo gospodarstvo je bila prava poljedelska šola. Ob nedeljah in praznikih so se zbirali sosede pri Cernetu, ki jih je učil umnega gospodarstva. Vlada mu je poverila oskrbovanje žrebecev, ki so se pošiljali po deželi za okrepitev in izboljšanje domače pasme.

Izmed čebelarjev, ki so zasloveli v tedanjem času, je posebno znameniti kranjski čebelar Anton Janša. Janša je bil doma iz znane čebelarke družine pri »Kuharjevihi« na Breznici pri Radovljici. Ker je kazal veliko veselje do silarstva, so ga domači z dvema bratoma vred poslali na Dunaj v novoustanovljeno slikarsko šolo. Pa tu ga je usoda zopet napolnila k čebelarstvu. Ko je Gospodarska družba iskala učitelja za čebelarstvo, se je Janša oglašil pri ravnateljstvu za to službo. Bil je sprejet in še tisto leto je otvoril čebelarsko šolo v Meldingu. Janša je v čebelarstvo uvedel nekatera nova načela, ki so se dobro obnesla. Predvsem je poudarjal, da ne gre čebel moriti, kakor je bila do tedaj navada, ampak jih nasprotno hraniti in množiti. Svoje nauke pa ni razširjal le ustno, marveč tudi s peresom. Zlasti slovita dve njegovi deli: Razprava o čebelinih rojih ter Popolni nauk za čebelarje.

Pot skozi stoletja

Oltar boginje zmage je bil odstranjen iz rimskega senata, poganska svetišča so bila zaprta najprej v Rimu, nato pa po vsem ostalem rimskem svetu, in končno je bila poganska vera prepovedana. S tem je bilo dokončno dovršeno delo, ki se je začelo s Konstantinovo zmago nad poganstvom.

Konstantinova zmaga je zlasti ugodno čutila Cerkev v Rimu samem. Papež Melkijad je pričalkal zmagovitega Konstantina ob rimskih vratih. Konstantin je takoj ukazal, da je vrne Cerkev vse zaplenjeno imetje. Papežu je odkazal v bivališče veličastno hišo na Lateranu, ki je bila osebna last cesarjeva. Lateran je tako postal sedež Cerkev, glava krščanskega sveta.

Utrditve vere

Mi si predstavljamo prve čase krščanstva na vse preveč preprosto naob. Navadno govorimo v samih hvalnicah o prvih kristjanih, o njihovi živi veri, o medsebojni ljubezni itd. Toda že v prvih časih so kristjane pretresali zelo hudi spori glede posameznih verskih rešnic.

Malo pred svojo smrtjo je Kristus dal Petru neko posebno navodilo. Rekel mu je namreč: »Simon, Simon, glej, satan vas je hotel imeti, da bi vas presejal kakor pšenico; jaz pa sem prosil zate, da ne opoča tvoja vera. In ko se ti svoj čas spreobrneš, potrdi svoje brate.« Petru je torej izročil oblast in po Petru papeštvu, da čuje nad pravovernostjo kristjanov.

Že za časa preganjanja so morali rimski poglavarji večkrat poseči vmes med verske spore, ki so z vso oostrostjo pustošili med vrstami vernikov. Zmote glede nekaterih temeljnih verskih rešnic so se tako širile, da so resno ogrozile pravovernost. Cerkev se je torej takoj v prvih časih morala boriti z mnogimi krivoverstvi, ki so rasla kakor gobe po dežju.

Ko pa je krščanstvo zadobilo svobodo, so se krivoverstva začela širiti še bolj. Zdaj se je v vsem obsegu pokazala vloga papeštva. Dve stvari sta značilni za to dobo: razcvet bogoslovne vede in razbolenje krivoverstva. Ti dve dejstvi sta medsebojno zelo povezani. Toliko lažja je zmota, čim večje je bogoslovno prizadevanje.

Bogoslovna veda se je rodila s samim razsedetjem. Sveti Janez evangelist in sveti Pavel se lahko smatrala kot prva krščanska bogoslovca.

Prva doba krščanstva je imela velike bogoslovce, kakor Klementa, Origena, Hipolita, Ciprijana. Toda v vsem svojem sijaju se je krščansko bogoslovje razvilo šele v dobi po Konstantinovem pomirjenju.

Rim sam ni imel velikih bogoslovcev do polovice 5. stoletja. Med njimi sta največja papeža Leon Veliki in Gregor Veliki. Izmed ostalih cerkvenih učenjakov bodisi na vzhodu bodisi na zapadu so največji: Atanasij, Bazilij, Gregor Nizanski, Križostom, Hieronim, Ambrozij in Avgustin. Vendar je Rim kot središče krščanstva, kjer ima svoj sedež vrhovni poglavar Cerkev, bil v vseh časih nekaj svetilnik, kamor so se obračale oči vseh pravovernih kristjanov. Hieronim je prišel v Rim iz mesta Stridona nekeje v naših krajih (kje je stalo mesto Stridon, še ni natančno dognano), in sicer za papeža Damaza. Ambrozij si je šel v veliko odliko, da v vsem sledi navodilom Rima. Avgustin je izjavil ob priliki nekega spora: »Rim je spregovoril, pravda je končana, naj bi bila končana še zmota.« Veliki cerkveni učenik in borec Atanasij se je zatekel k rimskemu papežu, da ta potrdi njegovo pravovernost. Bazilij je klical na pomoč papeža Bazilija, da reši vzhodno cerkev iz velike stiske, v katero je ta zašla. Papež Inocentij je branil Janeza Krizostoma pred nasilnostjo in spletkarjenjem carigradskega dvora ter končno razveljavil sklepe, ki so jih proti njemu podvzeli nekateri škofje, zbrani na cerkvenem zboru.

Delavnost papežev je bila še večja, ko je šlo za obrambo verskih rešnic pred krivoverstvom. V tistem času je stala najbolj v ospredju verska rešenica o Kristusovem božanstvu. Šlo je prav za tisto, kar je Peter izpovedal: »Ti si Kristus, sin živega Boga.« Arijanci, polarijanci, nestorijanci, monofiziti in monoteliti so strastno napadali rešnico o Kristusu. (Nadaljevanje prih.)

Za naše mlajše

STANKO IN VERICA ODKRIVATA NOV SVET

Dečka sta pazljivo ogledovala rastline in izjavila, da so moške ljubkejšje od ženskih.

Tudi Verica jih je pazljivo ogledovala. »Zakaj pa nimajo nič otrok? — Nobene male rastlinice ne vidim,« je vprašala.

»To pa zato, ker ta rastlina zraste zelo zgodaj spomladi in mlade rastline so že postale velike,« je pojasnjevala gospa Rayeva.

»Utrgala sem en moški in en ženski cvet za svojo zbirko,« je dejala Verica. »Prihodnjo pomlad bom prišla zelo zgodaj, da bom dobila tudi otroke.«

Nadaljevali so pot proti domu in videli so že mnogo drugih zanimivih stvari.

Ko so prišli domov, so bili zelo utrujeni. Po južini so počivali na vrtu in odšli zelo zgodaj spat.

Naslednjega dne so utrjali vsak svojo cvetlico. Francek levkojo, Stanko peruniko, Verica pa mačevo. Gospa Rayeva jim je pokazala, kako jih morajo prerezati na polovico in najti posamezne dele. Gledali so s povečalnim steklom. Francek je tudi narisal svojo cvetlico in poleg vsakega dela napisal, kako se imenuje. Če hočete vedeti ta imena, vzemite cvetlico kakor Francek in poiščite prašnike, pesti, semenska zrna in vse druge dele.

»Nikoli bi n bil mislil, da imajo cvetlice toliko truda, da dajo življenje svojim otrokom,« je zakliknil Francek. Mislił sem, da same zrastejo. Od sedaj naprej bom pazil, da jih ne bom trgal brez potrebe in tudi ne bom več hodil po marjeticah, če se jim bom le mogel izogniti.«

V. poglavje.

Stankove ribice.

Stanko je prinesel posodo s žabjimi jajčeci iz otroške sobe, da pokaže materi, kako malo napredujejo.

»Treba bo premenjati vodo in vložiti svežo travo,« mu je pojasnila.

Skupaj so odšli k jarku. »Mamica, ali nam dovoliš, da vzamemo čoln?« je vprašala Verica.

Vkrkali so se in Stanko ga je odrinil od brega s dolgim kolom. Bilo je zelo lepo na prostem, na zeleni in hladni vodi. Mnogo malih rumenih Veričinih cvetlic je zrastle iz vode. Bile so zelo ljubke. Stanko je izpraznil posodo, napolnil jo s svežo, nabral nekaj trave in izpullil še eno rumeno cvetlico s korenino vred ter jo vtaknil v posodo.

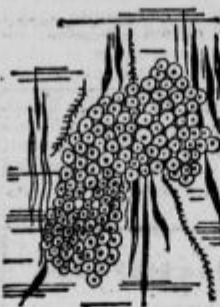
»Kako rad bi, da bi se te črne pike kmalu spremenile v ribice, toda bojim se, da se to ne bo nikdar zgodilo.«

Francek je šinila neka misel v glavo.

»Mogoče pa rabijo cvetni prah, kakor semenčica zrna, ki se ne morejo razvijati, če niso bila oplojena.«

Stanko je vprašujoče pogledal mater.

»Res je. Francek ima prav,« je dejala gospa Rayeva.

»Kje pa dobijo cvetni prah?« je vprašal Francek. »Od cvetlic?«

»Ne,« je odvrnila gospa Rayeva, »dobijo ga od žab-očetov, kakor dobijo semena cvetlic cvetni prah od cvetlico-očetov. Toda ta žabja jajčeca so že oplojena, ker niso propuščena vetru in čebelicam, kakor cvetlice. Tik preden samica izleže jajčeca, pokliče samca in ko so jajčeca izležena, jih ta pokrije s neko tekočino, ki ima tisti učinek, kakor cvetni prah pri cvetlicah. Nato se oba oddaljita in pustita jajčeca v vodi.«

»Ali samica ne ostane pri jajčecih in jih varuje, kakor je to pri ptičkih?« je vprašala Verica.

»Nikakor ne,« je odvrnila gospa Rayeva. »Zalibog je gospa žaba zelo slaba mati. Ona prepušča jajčeca njihovi usodi.«

»Žab pa res ne maram,« je zakliknila Verica, ki je imela materinsko čuteče srce.

»Razume se,« je nadaljevala gospa Rayeva, »da mnogo teh jajčec pojedo ribe in race ter nikoli iz njih ne nastanejo male žabice.«

»Tedad je vendar čudno, da je kljub temu toliko žab,« je pristavil Francek.

»Prav zato,« je pojasnjevala gospa Rayeva, »izležejo žabe in ribe ogromno količino jajčec; mnogo več, kot ptički. Med temi stotinami jajčec jih bo brez dvoma nekaj ostalo. To je eden izmed čudovitih zakonov, ki jih je Bog določil v naravi, da imajo tisti, ki ne pazijo na svoje otroke, prav zato več otrok, ko tisti, ki nanje pazijo. Kljub temu, da se jih mnogo pogubi, jih še vedno nekaj ostane.«

»Ali Bog mara za žabe?« je začudeno vprašala Verica. Gospa Rayeva se je zasmejala.

»Gotovo. Saj morajo tudi žabe izpolniti svojo nalogo v svetu. Bog je ustvaril tudi žabe in hoče da njihov rod ostane. Vsaka stvar, katero je ustvaril, mu je dragocena, kakor je slika dragocena za umetnika, ki jo je naredil. Čudovito je to, kako vsa narava spoštuje božje zakone in tako nadaljuje veliko delo ustvarjenja.«

»Ali so ob vesoljnem potopu žabe tudi skočile v Noetovo ladjo, ali pa so plavale po vodi naokrog?« je zamišljeno vprašal Stanko.

»In ribe?« ga je prekinil Francek. »Jaz mislim, da so plavale po vodi in da so Noe, Sem Kam in Jafet imeli dovolj časa, da so jih lovili. Ali imajo tudi ribe jajčeca, kakor žabe?«

»Brez dvoma!« je odvrnila gospa Rayeva, »in še v mnogo večji množini, kajti so še v večji nevarnosti, da jih pojedo ribe ali pa da ne bodo oplojene. Posebno tiste ribe, ki živijo v velikih skupinah. Ko pride čas, ko ribe izležejo jajčeca, jih samice pustijo v vodi in plavajo za vso skupino dalje, in se ne zmenijo več zanje. Samei tedaj izpušijo tekočino, ki mora jajčeca oplojiti, kjerkoli. Vsa skupina nadaljuje svojo pot. Oplojevalna tekočina in jajčeca plavajo po vodi. Veliko številno jajčec se na ta način oploji, mnogo jih pa tudi ostane neoplojenih. Nekatere ribe pa niso tako malomarne. Pri nekaterih izleže samica jajčeca v razpoke skal, kjer ostanejo prilipljene. Samec splava preko njih in jih oploji. Čudno pa je to, da mati odide in se ne zmeni več zanje, če pa ostane in skrbno pazi nanje, dokler ne pridejo iz njih male ribice. Tudi sedaj jih še ne zapusti. Z njimi plava naokrog in jih uči, kako morajo iskati živež in kam morajo iti.«

»Meni se zdi, da to nikakor ni prav, da jih mati tako brezbržno zapusti,« je dejala Verica.

»Po mojem mnenju je ta riba grda lenoba,« je pristavil Stanko. »Če bi bil jaz oče malih ribic, bi ji dejal: »Pridi sem in skrbj za svoja jajčeca. Prav rad te bom branil pred sovražniki, toda za svoje otroke moraš sama skrbeti.«

»Toda saj so tudi njegovi otroci,« ga je prekinila Verica. »Meni se zdi, da bi jih morala varovati oba. Male ribice so gotovo zelo žalostne, ker nimajo mamice.«

»Poglejte hitro semkaj!« je zaklical Francek. »Tu je govnač z mehurčki na repu. Že dolgo sem si želel, da bi katerega videl.«

In začeli so se pogovarjati o vodnih govnačih, kako dihaajo, ker so zelo različni drug od drugega.

Nemogoče je ponavljati vse zanimivosti, katere je gospa Rayeva pripovedovala otrokom, ki so bili sklonjeni preko čolnovega roba. Preden končam to poglavje, vam moram pripovedovati še o neki Stankovi dogodivščini. Gotovo se boste smejali; za Stanka pa nikakor ni bila smešna.

Mogoče je bila temu vzrok prenovljena voda v posodi. Naj je bilo že kakor koli, v veliko Stankovo veselje so črne kroglice v posodi začele postajati podolgate in se gibati. In naslednjega dne je posoda bila polna malih ribic, oprostile so se popolnoma njihovega ovoja in plavale po vodi. Stanko je bil ves srečen. Prinašal jim je obilo trave in blata, v katerem je bilo mnogo majhnih žuželk. Ribice so postajale od dneva do dneva večje.

Razumljivo je, da je posoda s paglavci bila Stankov največji zaklad. Postavil jo je na okno v otroški sobi, zvečer pa jo je odnesel v spalnico. Brigita ni rekla ničesar, dokler v posodi ni bilo videti drugega kot voda in nekaj trave. Ko pa se je izlegla velika družina paglavcev, jih je začela gledati s nekako nevoljo. Če bi bila vedela, da otroci pričakujejo, da se bodo iz teh živalic, ki jih je ona smatrala za ribice, razvile male žabice, bi prav gotovo ne pustila, da bi posoda ostala v otroški sobi. Toda otroci so o tem previdno molčali.

Stanko je vsak dan preminjal vodo v posodi. Paglavci so rasli zelo hitro. Neprestano so plavali po vodi sem ter tja in se zadevali z glavami ob stene posode. Stanko je spoznal, da imajo premalo prostora, toliko bolj, ker so postajali vsak dan večji. Ko jih je preložil iz ene posode v drugo, jih je preštel. Bilo jih je dvainpetdeset. Nekega dne je odšel v trgovino in kupil veliko pločevinasto posodo. Odnesel jo je k jarku in jo napolnil s vodo. Na dno je nasul nekaj blata, na sredo je postavil velik kamen in okrog njega mnogo trave. Ribice so bile vesele novega bivališča in so ga zatele skrbno preiskovati. Čudilo se se, da je svet mnogo večji, kot so si do sedaj predstavljale.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

Bopisi

V nedeljo 7. septembra ob pol štirih popoldne bodo v Prosvetnem domu na Rški igrali študentje iz Zaleu krasno dramo iz študentovskega življenja *»Lut z gorac«*. Prijatelji poslušnega razvedrila in študentov vladno vabljeni. Čisti dobiček je namenjen revnim dijakom in dijakom beguncem.

Novice iz Boršna. V nedeljo, dne 17. avgusta, sta se v Borštu poročila gospodinja Anica Zahar, 21 letna hči kupca (vasknega učitelja) v Borštu, in g. Ljorje Curman iz Boljuna. Bog jim daj ardo in vedno polno zibelko! — Po šestih mesecih, ko ni nobeden umrl v Borštu, smo imeli v zadnjih dneh kar tri mrlice: Antonija Marc, 60 let stara; Ana Zober, 69 let stara; Anton Rapotec, 78 let. Bog jim daj v miru počivati, domačin naše sožalje! — Nesreča je zadela 16 letnega Dušana Petarosa iz Boršta. Padel je s kolesa ter si zlomil desno roko in dobil tudi več drugih poškodb na telesu. — Rikard Zober iz Boršta je na poti v Trst, kamor se je peljal s kolesom na delo, pod Katunaro tako nesrečno padel, da je dobil hude poškodbe na glavi in na desni rami. — Močan našiv je v sredo, 27. avgusta, napravil tudi na našem Bregu veliko škodo in razdejavanje. Voda je napolnila obcestne jarke ter drla po cestah kakor hudournik. Zemljo in kamenje je ponesla na travnike in v vinograde ter jih zasuila. Močan veter, ki je kar veje in vrhove lomil, je pokleščal veliko sadja z dreves. V Kozanjski dolini je Klinčica strahovito hitro narasla. V Botatu in v Gornjem Koncu je voda odnesla s seboj dva lesena mostova ter prekinila ves promet med bregovima. Oba mostova so morali takoj začeti na novo postavljati. Miskarice iz Beke, ki so se popoldne vračale iz Trsta, so se morale zaradi podrlih mostov obrniti ter se podati daleč nazaj v Boljuno, kjer so prekoračile po mostu Klinčico ter nato na njenem levem bregu preko strme poti čez Poči prišle domov. — V nedeljo, 31. avgusta, smo imeli v Borštu prvo obhajilo otrok. Okrog 20 dečkov in deklic je po lepi pripravi, ki jo je imel g. župnik Malalan, pristopilo k mizi Gospodovi. Bil je to praznik za celo župnijo. V cerkvi so peli otroci, g. župnik je imel lep govor, po sv. maši pa je priredil malčkom pogostitev, ki se je nadaljevala še popoldne, ko so se pridružili prvohajancem tudi ostali otroci s svojimi mamicami.

Smrt blagega moža v Borštu. V nedeljo, 24. avgusta, je umrl v Borštu posestnik Anton Rapotec v starosti 73 let. Pokojnik, ki je bil jako delaven in napreden kmet, je deloval več let tudi v javnem življenju. Bil je pred leti predsednik »Društva zavarovalnice goveje živine« v Borštu, obenem pa dolgoletni odbornik »Kmetke posojilnice« v Dolini. Kakor v Dolini, tako je tudi v »Ljudski posojilnici in hranilnici« v Boljuncu nastopil večkrat kot porok pri posojilih in tako reši marsikatero brezglavo kmetu iz zadrege. Zraven tega je bil vzgleden oče svoje družine in je vzorno vzgojil svojih 5 otrok. Skoraj nepričakovano ga je ugrabila smrt. Pri očetovi krsti so bili zbrani vsi sinovi, ki so prišli iz tujine. Na zadnji poti je pokojnika spremljala ogromna množica prijateljev in znancev od blizu in daleč. Kratek govor je ob grobu spregovoril domači gospod Malalan. Domači pevski zbor pa je zapel ganljive nagrobnice, ki so odmevale daleč v dolino. Bog daj dobremu pokojniku večni mir, vsem dragim avojcem pa svojo tolažbo!

Preiskueni rodilni prašek

»Redin« za prašiče

Pri malih prašičkih pospešuje Redin prašek hitro rasti, krepi kosti in jih varuje raznih bolezni. Večji prašiči pa se čudovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadoštuje za 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. L. 4.—, po pošti L. 7.—, 8 zav. po pošti L. 15.—, 4 zav. po pošti L. 10.—. Mnogo zahvalnih pism. Pažljivo pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko.

Predaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1
Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštino.

Naročniki iz Tržaške in Goriške province morajo poslati denar vnaprej.

Tipisanje v znano enoletno trgovsko učilnico »Christofor učni zvezek«, Ljubljana. Domoljubna cena 15, se vsi dnevnici. Zehetevajte nove proročnice osebno ali pisмено. Toplo priporočamo da največji in najmodernejši zvezek.

Katastrni merilce. Švedski inženir Abramson je v Eschistun, švedskem poklenem mestu, zgradil instrument, ki mu je dal ime mikrokator in s katerim lahko točno izmeri najmanjše stvari in zvečkrat deset stototnih milimetrov. Instrument temelji na prostem principu in je velike važnosti za rabo v industriji.

St. Jernej na Dolenjskem. Na praznik Marijinega rojstva (8. septembra) bo sv. maša v Novem Lardu ob 11 a pridigo na prostem. Takoj po sveti maši bodo pete liturgije M. b. Prihaja za sv. spoved bo v župni cerkvi v nedeljo popoldne in na praznik zjutraj Romarji vladno vabljeni!

Mali oglašnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki išče službo L. 0.20 na besedo; v ženskih oglaših in dopisih beseda L. 1.—; v vseh drugih oglaših stane beseda L. 0.80. Vsem oglašom se prilepi še oglasni davek. Na manjši znesek L. 7.—, za ženski oglas L. 20.—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglaših gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Čebele

20 kranjčev z zadostno hransko zalogo in 10 kg suhih čebel — prodam. Cena po dogovoru. Naslov v upr. Domoljuba pod 10.817.

Dam lepo nagrado

tistemu, ki mi sporoči, kje se nahaja konj z zigom št. 596, visok 160 cm, desno oko rube, na čelu mala lisa, star 6 let, rdeč. — Kočar Ivan, Zalog 9, Devica M. v Polju.

Poljski voz

s novim ojesom (stanok), iscem. Kdor kaj ve, kje se nahaja, naj mi sporoči proti nagradi: strubenj Janex, Paradišče stev. 7, obč. Smarje-Rap.

Mizarkega pomočnika

stavnega, sprejemam. Matjaz Kocjan, miz. mojster, Bič 9, pošta št. Vid pri Stični.

Železen gepelj

pokonen, v dobrem stanju, prodam. Franc Jančar, Sela št. 16 — Smarje-Rap.

Starejša gospodinja

se išče k bolnemu možu, vdovu. Prednost imajo begunka. Naslov v uredništvu Domoljuba pod 10.841.

Suhe gobe

repro in motovilčvevo seme in kumno kupuje Sever & Komp., Ljubljana.

Šivalni stroj

s dolgim čolničkom prodam ali zamenjam za 4 metre bukovih drv. Trgovina »Ogled« Mestni trg 3, Ljubljana.

Kdo pogreša

kobiljo Brama, zig 170, na glavi ima belo liso, zadnje noge do venskih bele, je malo sitna ter grizo. Oddana je bila 1. mtr. četi, bojni komori. Poizve pri: Jakob Kastelic, Vol. Račna 13, p. Grosuplje.

Pastirja

15—16 let starega, takoj sprejemam v službo. Franc Černe, Kozarje št. 25, Dobrova.

Kolesa in šiv. stroje

nove in rabljene, poceni kupite pri »Prometu« v Ljubljani, nasproti križanki cerkve. Odprto tudi ob nedeljah dopoldne.

Cementa

kupim par tisoč kilogramov. — Fotograf, Brezovica pri Ljubli.

Kako boste naročili »Slovenčev koledar«, to bomo sporočili pravočasno vsem prijateljem in naročnikom »Domoljuba« v Julijaki Krajini. Koledar bo stal s poštnino vred 11 lir. Pripravite si ta znesek že sedaj, da ga boste odposlali takoj, ko Vas bomo v »Domoljubu« obvestili.

V kmetijsko-gospodinjaki šoli Ubogih volških sester de Nostre Dame v št. Jerneju se bo pričel letni redni pouk 1. oktobra. Tečaj bo trajal do 31. marca 1942. Pogoje za sprejem dajo vodstvo.

JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetne domače pijače Vas stane za 50 litrov zavitek L. 11.40, po pošti L. 16.—, 2 zavitka po pošti L. 30.—, 3 zavitki po pošti L. 43.—

Predaja Drogerija Emona

Ivan Kanc - Ljubljana - Nebotičnik

Naročnikom in prijateljem »Domoljuba« v Tržaški in Goriški pokrajini, ki so dobili naš list na ogled, sporočamo, da se naroče manj na ta način, da nam nakažejo po položnici, ki je priložena poizkusnemu izvodu, naročimo ali za celo leto, ali pa vsaj za nekaj mesecev. Celoletno stane »Domoljub« 18 lir — kar ni visoka vsota, saj skoraj vsakdo zmore takšen znesek. Zato je zelo priporočljivo, da nam nakažejo celoletno naročnino ter so nato brez skrbi za dolgo dobo, ker bodo potem »Domoljub« redno dobivali. Če pa kdo ne zmore naročnine celega leta, naj jo plača vsaj za pol leta, to je 9.— lir — toliko pač vsakdo zmore. Če je kdo položnico založil, naj nam sporoči z navadno dopisnico na naslov: Uprava »Domoljub«, Ljubljana, Kopitarjeva 6, pa mu bomo poslali drugo. Od mnogih naših novih prijateljev in čitateljev dobivamo sporočila, da jim naš list ugaja. Zato jih prosimo, naj nam nakažejo naročnino čimprej, takoj, ko dobe položnico, da bodo prejimali list nemoteno. Prosimo jih tudi, naj nam pridobijo še novih prijateljev in naročnikov.

Moštova esenca Mostin

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z malimi stroški pripravi izbornost, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekla za 150 litrov L. 11.40, po pošti L. 19.—, 2 steklenici po pošti L. 33.—, 3 steklenice po pošti L. 42.—.

Predaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Mostin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštino.

KDAJ LAŽEJO? Tajnik: Gospod ravnatelj ima konferenco. — Frizer: Čez eno minuto pridete, milostiva, na vrsto. — Zobozdravnik: Saj ne bo bolelo. — Prodajalec avtomobilov: Pet litrov goriva porabi za sto kilometrov in teh sto kilometrov prevozi v eni uri. — Silvilca: To je cena med prijatelji, nikar je ne povejte drugim. — Prijateljica: Saj veste, da ne povem dalje. — Potočni šampion: Osem dni nisem treniral. — Prodajalka cvetic: Davi smo jih natrgali. — Starec: V moji mladosti tega ni bilo. — Kupovalca: Premislila bom in pridem pozneje. — Govornik: In sedaj bom končal. — Krojač: Pravo angleško blago, gospod.

GLUHI PROMETNI STRAŽNIKI. Policija v Bukaresti je v prometni službi preizkusila gluhe stražnike, ki jim ušni ropot ne kvari živcev. Pokazalo se je, da lahko taki stražniki bolje pazijo na dogodke okoli sebe, ker morajo uporabljati samo svoje oči. Mnogo manj se utrujajo in opravljajo službo prav tako dobro. Zato je bil strah, da bi jim gluhost bila nevarna, neopravičen. Nasprotno, njihove oči so bile zanesljivejše kakor pri onih, ki slišijo.

Priporočamo trgovino z oblekami, manufakturo in perilom. Še vedno velika zaloga z dobrim blagom.

JOS. OLUP
Ljubljana - Stari trg 2

»Domoljub« stane 18 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopolne in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnina, inšerate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-04. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Košček. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.